

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ**  
**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**  
**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**



**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

**"Ανάλυση των αλλαγών στη φορολογία εισοδήματος των Ο.Ε. και των φυσικών προσώπων που επέφερε ο νόμος 4110/2013"**

**Επιμέλεια**

**Μαϊρόπουλος Δημήτριος      Α.Μ. 6836**  
**Μανιδάκη Μαρία              Α.Μ. 8791**

**Εισηγήτρια - Καθηγήτρια**

**κ. Ουρανού Ερμιόνη**

**Ηράκλειο, Νοέμβριος 2013**

---

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<b>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ</b> .....	4
<b>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</b> .....	5
<b>ABSTRACT</b> .....	6
<b>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b> .....	7
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1</b> .....	8
<b>ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ</b> .....	8
<b>ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ</b> .....	8
1.1 Ιστορική επισκόπηση της φορολογίας.....	8
1.2 Έννοια της φορολογίας.....	8
1.3 Σκοπός - λειτουργία της φορολογίας.....	9
1.4 Διάκριση φόρων - τελών.....	10
1.4.1 Ταξινόμηση με κριτήριο τη Φορολογική Βάση.....	10
1.4.2 Ταξινόμηση με βάση την φορολογούσα αρχή.....	12
1.4.3 Ταξινόμηση των φόρων σε Άμεσους και Έμμεσους.....	12
1.5 Αρχές φορολογίας.....	15
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2</b> .....	19
<b>ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ</b> .....	19
<b>ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν.2238/1994 ΜΕ ΤΟΝ Ν.4110/2013</b> .....	19
<b>Ενότητα 2.1 Ισχύουσες διατάξεις ν.2238/94 μετά την επιβολή του ν.4110/13</b> .....	19
2.1.1 Αντικείμενο του φόρου.....	19
2.1.2 Υποκείμενο του φόρου .....	20
2.1.3 Χρόνος επιβολής του φόρου.....	21
2.1.4 Εισόδημα και εξεύρεσή του.....	21
2.1.5 Φορολογία των εισοδημάτων των συζύγων και των ανήλικων τέκνων .....	23
2.1.6 Απαλλαγές από το φόρο .....	24
<b>Ενότητα 2.2 Τροποποιήσεις του ν.2238/94 μετά την επιβολή του ν.4110/13</b> .....	29
2.2.1 Πρόσωπα που θεωρείται ότι βαρύνουν τους φορολογούμενους .....	29
N.2238/1994 .....	29
N.4110/2013 .....	31
2.2.2 Κλίμακα φορολογίας εισοδήματος.....	31
N.2238/1994 .....	31

---

N.4410/2013 .....	32
2.2.3 Προσκόμιση αποδείξεων .....	33
N.2238/1994 .....	33
N.4110/2013 .....	36
2.2.4 Μειώσεις φόρου.....	37
2.2.4.1 Μείωση φόρου λόγω εξόδων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης .....	37
2.2.4.2 Μείωση φόρου λόγω μισθώματος για κύρια κατοικία ή για τέκνα που σπουδάζουν.....	40
2.2.4.3 Μείωση φόρου λόγω παράδοσης κατοίκων ιδιαίτερων μαθημάτων ή για φροντιστήρια.....	41
2.2.4.4 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων από τράπεζες.....	42
2.2.4.5 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων από ασφαλιστικές επιχειρήσεις...	43
2.2.4.6 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων από Ταμεία Αλληλοβοήθειας Στρατού, κ.λπ.....	43
2.2.4.7 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων για αναστήλωση, επισκευή, κ.λπ.	44
2.2.4.8 Μείωση φόρου λόγω ασφαλιστρών ζωής, κ.λπ.....	44
2.2.4.9 Μείωση φόρου λόγω διατροφής μεταξύ των συζύγων.....	45
2.2.4.10 Μείωση φόρου λόγω δωρεών και χορηγιών.....	45
2.2.4.11 Μείωση φόρου λόγω ενεργειακής αναβάθμισης.....	47
2.2.4.12 Μείωση φόρου λόγω εισφορών σε ταμεία ασφάλισης.....	48
2.2.4.13 Μείωση φόρου λόγω εργασίας σε παραμεθόριες περιοχές .....	48
2.2.4.14 Μείωση ποσού φόρου σε ειδικές περιπτώσεις .....	49
2.2.4.15 Επισημάνσεις περί μειώσεως του φόρου .....	49
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....</b>	<b>54</b>
<b>ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΟΜΟΡΡΥΘΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ.....</b>	<b>54</b>
<b>ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν.2238/1994 ΜΕ ΤΟΝ Ν.4110/2013.....</b>	<b>54</b>
3.1 Φορολογία εισοδήματος εταιριών, κοινοπραξιών και κοινωνιών που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα.....	54
N.2238/1994 .....	54
N.4110/2013 .....	57
<b>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ .....</b>	<b>60</b>
<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ .....</b>	<b>67</b>

---

## **ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ**

Παράδειγμα 1: Προσκόμιση αποδείξεων (ν.2238/1994) .....	34
Παράδειγμα 2: Αφαίρεση ποσού από τον φόρο .....	36
Παράδειγμα 3: Αφαίρεση ποσού από τον φόρο .....	36
Παράδειγμα 4: Μείωση φόρου λόγω εξόδων νοσοκομειακής περίθαλψης .....	40
Παράδειγμα 5: Μείωση φόρου λόγω παράδοσης ιδιαίτερων μαθημάτων ή φροντιστηρίων .....	41
Παράδειγμα 6: Ομόρρυθμη εταιρία με τέσσερις εταίρους φυσικά πρόσωπα .....	56
Παράδειγμα 7: Ομόρρυθμη εταιρία με εταίρους φυσικό και νομικό πρόσωπο .....	56
Παράδειγμα 8: Φορολόγηση Ο.Ε. πριν και μετά την εφαρμογή του Ν.4110/2013 .....	58

---

## **ΠΕΡΙΛΗΨΗ**

Ο νόμος 4110/2013 με θέμα " Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις " ψηφίστηκε στις 23 Ιανουαρίου 2013 και επέφερε τις σημαντικότερες ίσως τροποποιήσεις που έχουν γίνει μέχρι σήμερα στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Ειδικότερα, καταργήθηκαν σχεδόν όλες οι φορολογικές απαλλαγές, ενώ παράλληλα τροποποίησε και τους φορολογικούς συντελεστές των νομικών προσώπων.

Εξαιτίας της σημαντικότητας του ν.4110/2013 στο οικονομικό και φορολογικό περιβάλλον της Ελλάδας, στην παρούσα πτυχιακή εργασία διενεργείται η ανάλυση όλων των αλλαγών που επέφερε ο νόμος στη φορολογική αντιμετώπιση των φυσικών προσώπων και των Ομορρυθμών Εταιριών, συγκριτικά με τις σχετικές διατάξεις του ν.2238/1994.

---

## **ABSTRACT**

The Law 4110/2013 on "Settings income taxation, regulation of matters concerning the Ministry of Finance and other provisions" enacted on January 23, 2013 and made perhaps the most important changes that have been made to date in the Income Tax Code. In particular, nearly abolished all tax exemptions while also amended the tax rates of legal persons.

Because of the importance of n.4110/2013 on the economic and fiscal environment in Greece, this thesis conducted an analysis of all the changes made by the Act in the tax treatment of individuals and the general partner, compared with the relevant provisions of law 2238/1994.

---

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα "Αλλαγή των αλλαγών στη φορολογία εισοδήματος των Ο.Ε. και των φυσικών προσώπων που επέφερε ο ν.4110/2013" εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του τμήματος Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. Ηρακλείου Κρήτης. Με την ψήφιση του νέου φορολογικού νομοσχεδίου (ν.4110/2013) ενημερώνεται για ακόμα μία φορά ο ν.2238/1994, και συγκεκριμένα τροποποιούνται οι φορολογικοί συντελεστές για φυσικά και νομικά πρόσωπα, ενώ καταργούνται σχεδόν όλες οι φοροαπαλλαγές που ίσχυαν, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο την φορολογική επιβάρυνση των πολιτών.

Στην προσπάθεια ανάλυσης του φορολογικού συστήματος, αλλά και όλων εκείνων των αλλαγών που επήλθαν με την ψήφιση και εφαρμογή του ν.4110/2013, η παρούσα πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε τρία κεφάλαια. Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο διενεργείται μία γενικότερη ανασκόπηση της φορολογικής νομοθεσίας στην Ελλάδα, ενώ αναλύεται η έννοια τη φορολογίας και ο σκοπός της επιβολής της, η διάκριση των φόρων-τελών ανάλογα με την φορολογική τους βάση, την φορολογούσα αρχή, καθώς και η διάκρισή τους σε άμεσους και έμμεσους φόρους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, όπως ίσχυε με τον ν.2238/1994 συγκριτικά με τον ν.4110/2013. Ειδικότερα, στην πρώτη ενότητα του κεφαλαίου αναφέρονται οι διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν.2238/1994), οι οποίες ισχύουν μέχρι και σήμερα, μετά την ψήφιση του Νέου Φορολογικού Νομοσχεδίου (ν.4110/2013), ενώ στην δεύτερη ενότητα του κεφαλαίου παρουσιάζονται όλες εκείνες οι διατάξεις περί φυσικών προσώπων, οι οποίες καταργήθηκαν ή τροποποιήθηκαν με την εφαρμογή του ν.4110/2013.

Τέλος, το τρίτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζει τις αλλαγές που υπέστησαν οι Ομόρρυθμες εταιρίες, σχετικά με τον τρόπο φορολόγησής τους, ενώ για την καλύτερη κατανόησή τους, παρατίθενται και σχετικά παραδείγματα.

---

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

## ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ

### ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

#### 1.1 Ιστορική επισκόπηση της φορολογίας

Η φορολογία είναι η επιβολή υποχρεωτικών φόρων υπέρ του κράτους. Τα κρατικά έσοδα, μέσω των υποχρεωτικών φόρων των φυσικών και νομικών προσώπων αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή εσόδων στη σύγχρονη οικονομία.

Η απαρχή της επιβολής φορολογίας χρονολογείται από την αρχαιότητα, ως υποχρέωση των πολιτών να καταβάλλουν αντικείμενα ή προϊόντα αξίας σε άρχοντες ή σε κράτη. Σε πολλές περιπτώσεις, ο φορολογούμενος δεν ήταν ένας απλός πολίτης ή περίοικος (κάτοικος χωρίς πολιτικά δικαιώματα) μιας περιοχής, αλλά ένα ολόκληρο κράτος, όπου έπειτα από σχετική συνθήκη, ένα αναγνωρισμένο κράτος κατέβαλλε υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο, όπως συνέβη με τα σλαβικά κράτη που πλήρωναν φόρο στο Βυζάντιο (ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ, 2012).

Ωστόσο, πριν την εφεύρεση του χρήματος, οι υποχρεωτικές εισφορές καταβάλλονταν στο κράτος με την παροχή μέρους από την σοδειά των πολιτών, ενώ μέχρι τότε, ο υπολογισμός της υποχρεωτικής καταβολής εξακολουθούσε να γίνεται με βάση την έκταση των κτημάτων που είχε στην κατοχή του ο φορολογούμενος.

Σημειώνεται τέλος, ότι η επιβολή της φορολογίας δεν καθιστούσε πάντα την μοναδική πηγή εσόδων, καθώς υπήρχαν περιπτώσεις όπου το κράτος είχε υπό την εποπτεία του μέρος των μονοπωλίων ως κύρια ή συμπληρωματική πηγή εσόδων. Επιπλέον, όπως συμβαίνει και σήμερα, η πολιτεία μπορεί να επιβάλλει εισφορές και σε εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται μέσα σε αυτήν, ακόμα και όταν οι συναλλασσόμενοι δεν είναι πολίτες του κράτους.

#### 1.2 Έννοια της φορολογίας

Ως φόρος νοείται μια μονομερής, αναγκαστικού χαρακτήρα παροχή των ιδιωτικών φορέων προς το κράτος, η οποία δεν επιφυλάσσει την άμεση και ειδική οικονομική αντιπαροχή του δημοσίου προς τους φορολογουμένους. Συνήθως, η



---

επιβολή των φόρων εξυπηρετεί τους ακόλουθους στόχους (Αναστασάκης, 2012, σελ.70):

- Την άριστη κατανομή των παραγωγικών μέσων, π.χ. η χρηματοδότηση της παραγωγής των δημοσίων αγαθών, κ.λπ.
- Τη δίκαιη διανομή του εισοδήματος, π.χ. τη φορολογία ανώτερων εισοδηματικών τάξεων με στόχο τη μείωση της ανισοκατανομής του εισοδήματος, κ.λπ.
- Τη σταθεροποίηση της οικονομίας, π.χ. σε περιόδους πληθωριστικών πιέσεων επιβάλλονται φόροι, με στόχο τη μείωση της συνολικής ενεργού ζήτησης στην οικονομία, κ.λπ.
- Την οικονομική μεγέθυνση, π.χ. για την ανάπτυξη της οικονομίας απαιτούνται επενδύσεις, οι οποίες προϋποθέτουν αποταμίευση. Με την επιβολή της φορολογίας, το κράτος μπορεί να αποθαρρύνει την τρέχουσα κατανάλωση, να ενισχύσει την αποταμίευση και τις επενδύσεις, κ.λπ.

### **1.3 Σκοπός - λειτουργία της φορολογίας**

Με βάση το εγχειρίδιο σημειώσεων του Ανδρουλάκη (2009, σελ.2-3), η επιβολή της φορολογίας σκοπεύει στις ακόλουθες λειτουργίες:

i) *Ταμειυτική λειτουργία.* Καθώς ο φόρος αποτελεί το κυριότερο μέσο χρηματοδότησης του δημοσίου, καθίσταται απαραίτητο εκ μέρους της πολιτείας η κάλυψη των δημόσιων δαπανών, μέσω της εξασφάλισης των φορολογικών εσόδων. Συγκεκριμένα, σκοπός της φορολογίας είναι η αφαίρεση παραγωγικών πόρων από τον ιδιωτικό τομέα και η μεταφορά τους στον Δημόσιο, προκειμένου να παραχθούν δημόσια αγαθά, τα οποία συνεισφέρουν στην ικανοποίηση αναγκών του κοινωνικού συνόλου.

ii) *Οικονομική λειτουργία.* Συχνά, ο φόρος χρησιμοποιείται από την δημόσια οικονομική πολιτική ως δίαυλος για την ορθότερη οικονομική δραστηριότητα. Με άλλα λόγια, η δημόσια οικονομία λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα, τα οποία στοχεύουν στην δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, στην ανάπτυξη υποβαθμισμένων περιοχών της επικράτειας, στην προστασία της εγχώριας βιομηχανίας, και κατ' επέκταση στην γενικότερη οικονομική ανάπτυξη του κράτους.

iii) *Κοινωνική λειτουργία.* Η κυριότερη επιδίωξη της κοινωνικής λειτουργίας του φόρου είναι η, κατά το δυνατόν, ελαχιστοποίηση της οικονομικής ανισότητας των

---

πολιτών. Αυτό επιτυγχάνεται από την πολιτεία, με την εφαρμογή των παρακάτω μέτρων:

- Καθορισμός προοδευτικού συντελεστή για τον φόρο εισοδήματος, προκειμένου το μέγεθος του καταβαλλόμενου φόρου να είναι μεγαλύτερο για τις ιδιωτικές οικονομίες, οι οποίες έχουν μεγαλύτερο εισόδημα και, χαμηλότερο για εκείνες που έχουν μικρότερο εισόδημα.
- Επιβολή φόρου με προοδευτικό συντελεστή στην περιουσία των ιδιωτικών οικονομιών.
- Απαλλαγή ή επιβάρυνση με χαμηλό συντελεστή, των ειδών πρώτης ανάγκης και επιβάρυνση με υψηλό συντελεστή των ειδών πολυτελείας.
- Απαλλαγή, κατά περίπτωση, των μικρών επιχειρήσεων από τον ΦΠΑ, έτσι ώστε να παράγουν με χαμηλότερο κόστος.

#### **1.4 Διάκριση φόρων - τελών**

Φόροι καλούνται τα χρηματικά ποσά, τα οποία οι πολίτες είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν στο Δημόσιο, χωρίς ειδική αντιπαροχή του Δημοσίου που να συνδέεται άμεσα με την καταβολή του φόρου. Το ποσό του φόρου που πληρώνει κάθε πολίτης εξαρτάται από τη φορολογική του βάση και το φορολογικό συντελεστή. Φορολογική βάση είναι το εισόδημα, η περιουσία και η δαπάνη του φορολογούμενου, ενώ ο φορολογικός συντελεστής είναι το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα της φορολογικής βάσης και εκφράζεται ως ποσοστό.

Σε αντίθεση με τους φόρους, το τέλος είναι μεν αναγκαστική παροχή, καταβάλλεται σε έναντι ειδικής αντιπαροχής, δηλαδή έναντι ειδικής παρεχόμενης υπηρεσίας. Η δημόσια αυτή υπηρεσία, προς την οποία αντιστοιχεί το ανταποδοτικό τέλος, παρέχεται για χάρη κάποιου δημόσιου σκοπού, από τον οποίο όμως εξυπηρετούνται και εκείνοι που φέρουν το βάρος της συγκεκριμένης δαπάνης (Erixirisi, gr, 2011).

Ωστόσο, με βάση ορισμένα κριτήρια, οι φόροι ταξινομούνται ως εξής (Πετμετζόγλου, 2012, σελ.27-30):

##### **1.4.1 Ταξινόμηση με κριτήριο τη Φορολογική Βάση**

Αρχικά, κρίνεται σκόπιμο να αναλυθεί η έννοια της "φορολογικής βάσης". Φορολογική βάση, λοιπόν, είναι το μέγεθος με το οποίο υπολογίζεται ένας φόρος. Το

---

μέγεθος αυτό μπορεί να είναι οικονομικό (εισόδημα, περιουσία, δαπάνη) ή μη-οικονομικό (αριθμός παραθυριών του σπιτιού του φορολογούμενου). Με βάση το κριτήριο της φορολογικής βάσης, οι φόροι ταξινομούνται στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. *Φόροι σταθερού ποσού κατά φορολογούμενο (ή εφάπαξ ή πάγιοι).* Αυτού του είδους οι φόροι (π.χ. ο κεφαλικό φόρος) επιβαρύνουν με το ίδιο ακριβώς ποσό όλους τους φορολογούμενους, ανεξάρτητα από το μέγεθος του εισοδήματός τους, της περιουσίας τους ή τις προσωπικές συνθήκες διαβίωσής τους. Ωστόσο, τέτοιοι φόροι τείνουν να εκλείψουν, λόγω του ότι είναι κοινωνικά άδικοι.

2. *Φόροι εισοδήματος.* Οι φόροι εισοδήματος επιβαρύνουν το εισόδημα των φυσικών ή νομικών προσώπων, σε ορισμένη χρονική περίοδο (συνήθως ετήσια) και διακρίνονται σε:

- i) Φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ). Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται στο εισόδημα των νοικοκυριών ή των ιδιοκτητών προσωπικών εταιριών, μετά την αφαίρεση πραγματοποίησης του εισοδήματος (ελάχιστο όριο συντήρησης) και ορισμένων απαλλαγών ή εξαιρέσεων (οικογενειακά βάρη, κ.λπ.).
- ii) Φόρους εισοδήματος νομικών προσώπων (ΦΕΝΠ). Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται επί των καθαρών κερδών των Ανωνύμων Εταιριών.

3. *Φόροι κατανάλωσης.* Επιβάλλονται στη δαπάνη των νοικοκυριών για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών, και διακρίνονται σε (Αναστασάκης, 2012, σελ.71):

- i) Γενικούς φόρους κατανάλωσης, οι οποίοι επιβάλλονται σε όλα τα αγαθά που αποτελούν αντικείμενο συναλλαγών στην αγορά (π.χ. ΦΠΑ) και σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, που επιβαρύνουν ορισμένα αγαθά (π.χ. οινοπνευματώδη, καπνός, κ.λπ.). Οι φόροι αυτοί, είτε είναι φόροι κατ' αξία, που υπολογίζονται σε ορισμένο ποσοστό επί της τιμής πώλησης του προϊόντος (π.χ. 23% επί της τιμής του αγαθού), είτε είναι και φόροι κατά μονάδα προϊόντος, που υπολογίζονται σε ορισμένο ποσό ανά μονάδα προϊόντος (π.χ. 0,80€ανά πακέτο τσιγάρων).
- ii) Εσωτερικούς φόρους κατανάλωσης, που επιβαρύνουν τα εγχωρίως παραγόμενα και καταναλισκόμενα προϊόντα και σε εξωτερικούς φόρους κατανάλωσης (ή δασμούς) που επιβαρύνουν τα εισαγόμενα προϊόντα.

---

4. Φόροι περιουσίας. Οι φόροι αυτού του είδους επιβαρύνουν το σύνολο ή μέρος της αξίας των περιουσιακών στοιχείων των ιδιωτικών φορέων και διακρίνονται σε:

- i) Φόρους επί της κατοχής περιουσίας, όπως είναι στην Ελλάδα ο "Φόρος Ακίνητης Περιουσίας - (ΦΑΠ)", που επιβαρύνει με χαμηλό συντελεστή την αξία των ακίνητων περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις οφειλές ή τις προσωπικές του συνθήκες.
- ii) Φόρους επί της μεταβίβασης της περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιοπραξίες, π.χ. φόροι κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, κ.λπ.
- iii) Φόρους επί της μεταβίβασης της περιουσίας με διμερείς συναλλαγές, π.χ. φόροι μεταβίβασης ακινήτων, φόροι επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών, κ.λπ.

#### **1.4.2 Ταξινόμηση με βάση την φορολογούσα αρχή**

Με βάση το είδος του δημοσίου τομέα που είναι αρμόδιο για την είσπραξη των φόρων, οι φόροι διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

1. Φόροι Κεντρικής Διοίκησης
2. Φόροι υπέρ των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (εισφορές)
3. Φόροι υπέρ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (δημόσιοι φόροι, τέλη, κ.λπ.)

#### **1.4.3 Ταξινόμηση των φόρων σε Άμεσους και Έμμεσους**

Οι άμεσοι φόροι επιβάλλονται επί των στοιχείων, που αποδεικνύουν την ύπαρξη φοροδοτικής ικανότητας του ατόμου, με σκοπό να επιβαρύνουν τον κατά νόμο υπόχρεο για την πληρωμή τους, π.χ. ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (ΦΕΦΠ).

Όσον αφορά στους έμμεσους φόρους, επιβάλλονται στα στοιχεία που αποτελούν ένδειξη μόνο της φοροδοτικής ικανότητας του ατόμου, με σκοπό να επιβαρύνουν τα πρόσωπα με τα οποία συναλλάσσεται ο υπόχρεος για την πληρωμή τους, σύμφωνα με τον νόμο, π.χ. ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ).

Ωστόσο, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των άμεσων και έμμεσων φόρων, αναλύονται σύμφωνα με την λειτουργία τους, ως ακολούθως (Ανδρουλάκης, 2009, σελ.13-15):

---

### **Από ταμειευτική άποψη**

Ως ταμειευτική άποψη νοείται το κόστος διαχείρισης, δηλαδή το κόστος βεβαίωσης και είσπραξης των φόρων σε σχέση με τα φορολογικά έσοδα που προκύπτουν. Έτσι, από ταμειευτικής λειτουργίας, έχει παρατηρηθεί ότι οι έμμεσοι φόροι είναι περισσότερο αποτελεσματικοί απ' ότι οι άμεσοι φόροι. Συγκεκριμένα, τα πλεονεκτήματα των έμμεσων φόρων ως προς την ταμειευτικής αποτελεσματικότητά τους, βασίζονται στα παρακάτω:

1. Ο αριθμός των υπόχρεων για την καταβολή του έμμεσου φόρου είναι μικρότερος από τον αριθμό των υπόχρεων για την πληρωμή του άμεσου.
2. Κατά τον υπολογισμό των έμμεσων φόρων, η φορολογούσα αρχή δεν χρειάζεται να διερευνήσει τις προσωπικές συνήθειες των φορολογουμένων, όπως συμβαίνει στον άμεσο τρόπο φορολόγησης.
3. Τα προβλήματα προσδιορισμού και εξόδων διαπίστωσης της φορολογικής βάσης είναι μικρότερα απ' ότι στους άμεσους φόρους.

Συνέπεια των παραπάνω είναι ότι, οι έμμεσοι φόροι εισπράττονται πιο εύκολα σε σχέση με τους άμεσους, κι αυτό συμβαίνει, γιατί οι έμμεσοι φόροι δεν είναι εμφανής. Με την επιβολή των άμεσων φόρων αποφεύγεται η φοροδιαφυγή, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζουν μεγαλύτερη ελαστικότητα στις μεταβολές της οικονομικής δραστηριότητας.

### **Από άποψη οικονομικής ανάπτυξης**

Η λειτουργία της οικονομικής ανάπτυξης έγκειται στο γεγονός ότι, για την επίτευξη ενός ανοδικού ρυθμού οικονομικής εξέλιξης, είναι απαραίτητο το κράτος να κατέχει αποταμειευτικούς πόρους, με σκοπό να έχει την δυνατότητα να χρηματοδοτήσει ανά πάσα στιγμή τον όγκο των επενδύσεων που απαιτείται για την ανοδική πορεία της οικονομίας. Έτσι, από την άποψη αυτή, οι έμμεσοι φόροι (κατανάλωσης) πλεονεκτούν σε σχέση με έναν ισόποσο άμεσο φόρο (εισοδήματος), για τους εξής λόγους:

1. Αν και οι έμμεσοι φόροι είναι αντιστρόφως προοδευτικοί και πλήττουν περισσότερο τα χαμηλά εισοδήματα, εντούτοις πλεονεκτούν έναντι των άμεσων φόρων, καθώς τα χαμηλά εισοδήματα, εκ των πραγμάτων, έχουν χαμηλή αποταμειευτική δυνατότητα. Αντίθετα, οι άμεσοι φόροι, εξαιτίας της προοδευτικότητάς τους πλήττουν

---

περισσότερο τα υψηλά εισοδήματα, τα οποία έχουν υψηλή ροπή αποταμίευσης, και με την επιβολή σε αυτά των άμεσων φόρων, μειώνεται η αποταμιευτική τους ικανότητα.

2. Στην έκταση που ο έμμεσος φόρος διαπερνά στους καταναλωτές, δεν μειώνονται τα κέρδη, και συνεπώς δεν επηρεάζεται η ικανότητα αυτοχρηματοδότησης των επενδύσεων.

3. Ενώ οι έμμεσοι φόροι επηρεάζουν την αποδοτικότητα των επενδύσεων με έμμεσο τρόπο μέσω των μεταβολών της ζήτησης, οι άμεσοι φόροι πλήττουν άμεσα την αποδοτικότητά τους, με αποτέλεσμα να ακούν περισσότερη δυσμενή επίδραση στις επενδύσεις.

### **Από άποψη σταθεροποίησης**

Από άποψη σταθεροποίησης, καθώς οι έμμεσοι φόροι επιβάλλονται στα προϊόντα, αυξάνουν τις τιμές τους και κατά συνέπεια, επιβαρύνουν την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών, αφού με την μείωση του πραγματικού εισοδήματος, μειώνεται η κατανάλωση και ταυτόχρονα η συνολική ζήτηση.

Ωστόσο, όταν οι ίδιοι οι καταναλωτές έχουν πλήρη ανταπάρτη της αξίας του χρήματος, τότε η αντιπληθωριστική επίδραση (μείωση της ζήτησης) του έμμεσου φόρου είναι μεγάλη. Στην αντίθετη περίπτωση, η μείωση της ζήτησης που προκαλεί ο έμμεσος φόρος επιδρά στον ίδιο βαθμό με εκείνο του άμεσου φόρου.

Επιπλέον, οι έμμεσοι φόροι μειονεκτούν έναντι των άμεσων, στο ότι οι υψηλές τιμές που προκαλούνται από την επιβολή ή την αύξηση των έμμεσων φόρων είναι δυνατό να προκαλέσουν αλυσιδωτές αντιδράσεις αυξήσεων μισθών-τιμών, με αποτέλεσμα την άμεση επιδείνωση του προβλήματος του πληθωρισμού. Από την άλλη, η επιβολή αύξησης του φόρου εισοδήματος δεν επιφέρει μείωση της αγοραστικής δύναμης μέσω αύξησης των τιμών (που γίνεται άμεσα αισθητή), αλλά μέσω της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος, δημιουργώντας μικρότερες αντιδράσεις στους φορολογούμενους των μεσαίων και υψηλών εισοδηματικών τάξεων.

### **Από άποψη δίκαιης διανομής του εισοδήματος**

Δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος υπάρχει, εφόσον ο φόρος που επιβάλλεται περιορίζει τις εισοδηματικές διαφορές και καθορίζει υψηλότερη φορολογία

---

στα υψηλότερα εισοδήματα, λαμβάνοντας υπόψη τις προσωπικές συνήθειες (πλούτος, οικογενειακή κατάσταση, κ.λπ.) των φορολογούμενων.

Ενώ οι άμεσοι φόροι πληρούν και τις δύο παραπάνω προϋποθέσεις, οι έμμεσοι δεν τις πληρούν. Επομένως, υπό την προϋπόθεση ότι οι φορολογικές υπηρεσίες έχουν την απαιτούμενη οργάνωση και τα μέσα βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου εισοδήματος από τους υπόχρεους, οι άμεσοι φόροι αποτελούν αποτελεσματικό μέσο αναδιανομής του εισοδήματος και επίτευξης ενός κοινωνικά δικαιότερου φορολογικού συστήματος.

Επιπλέον, οι άμεσοι φόροι επιβάλλονται απευθείας επί του εισοδήματος/περιουσίας, στοιχεία τα οποία προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων. Κατά τη επιβολή των άμεσων φόρων προσδιορίζονται προοδευτικοί συντελεστές με μεγαλύτερους φορολογικούς συντελεστές σε υψηλότερα εισοδήματα. Τέλος, όταν επιβάλλονται άμεσοι φόροι είναι δυνατόν να λαμβάνονται υπόψη τα οικογενειακά βάρη και άλλες ειδικές συνθήκες του φορολογούμενου.

### **1.5 Αρχές φορολογίας**

Προκειμένου ένα φορολογικό σύστημα να είναι δίκαιο και αποδοτικό, ο συνταγματικός νομοθέτης ορίζει ορισμένους κανόνες και αξιώματα, τις λεγόμενες "βασικές αρχές της φορολογίας", οι οποίες αποτελούν αφενός μεν ένα πλέγμα προστασίας για τον φορολογούμενο πολίτη και την υπόχρεη σε φόρους οικονομική μονάδα, και αφετέρου κατευθύνουν τον φορολογικό νομοθέτη στη θέσπιση διατάξεων που στοχεύουν στη φορολογική δικαιοσύνη (Σγουρινάκης, 2012). Οι κανόνες αυτοί, οι οποίοι αποτελούν σήμερα τις βασικές αρχές της φορολογίας, αναλύονται ως εξής (Φλώρος, 2009, σελ.25-28):

1. *Ο κανόνας της καθολικότητας του φόρου.* Ο κανόνας της καθολικότητας του φόρου υποστηρίζει την επιβολή του φόρου σε όλους ανεξαιρέτως τους έλληνας πολίτες, καθώς και στους αλλοδαπούς που η μόνιμη εγκατάστασή τους είναι στην Ελλάδα. Ωστόσο, ενώ τα μικρά εισοδήματα απαλλάσσονται της φορολογίας, εντούτοις δεν αντίκεινται της εφαρμογής του κανόνα, καθώς, αρχικά, η διαφορά των εσόδων από την φορολόγηση των μικρών εισοδημάτων σε σχέση με τα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης

---

του φόρου είναι πολύ μικρή, και επιπλέον, το ίδιο το κράτος μεταγενέστερα, ίσως χρειαζόταν να ενισχύσει οικονομικά τους μικροεισοδηματίες.

2. *Ο κανόνας της παραγωγικότητας του φόρου.* Σύμφωνα με τον κανόνα της παραγωγικότητας του φόρου, ο φόρος καθίσταται παραγωγικός, εφόσον συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Το ποσοστό του φόρου δεν είναι υπερβολικό, με αποτέλεσμα ο φορολογούμενος να μην στρέφεται προς της φοροδιαφυγή.
- Ο φόρος δεν καθιερώνει απαλλαγές.
- Επιδιώκεται η ταχύτερη δυνατή βεβαίωση και είσπραξη του φόρου, με όσο γίνεται μικρότερα έξοδα.
- Οι νόμοι διακρίνονται από σαφήνεια και δεν μεταβάλλονται συχνά.

Εάν ισχύουν τα παραπάνω, ο κανόνας της παραγωγικότητας του φόρου εξυπηρετεί τον ταμειευτικό σκοπό.

3. *Ο κανόνας της απλότητας του φόρου.* Βασική επιδίωξη του συγκεκριμένου κανόνα, είναι η υιοθέτηση μιας απλής, κατανοητής και άριστα κωδικοποιημένης νομοθεσίας, χωρίς πλήθος παραμέτρων και ειδικών διατάξεων. Η εφαρμογή μίας τέτοιου είδους φορολογικής νομοθεσίας αποτρέπει σύγχυση, ενώ ταυτόχρονα βελτιώνει την σχέση των φορολογουμένων και των φοροτεχνικών οργάνων.

4. *Ο κανόνας της βεβαιότητας και της σταθερότητας.* Ομοίως με την προηγούμενη βασική αρχή, ο κανόνας της βεβαιότητας και της σταθερότητας υπερασπίζεται ένα φορολογικό σύστημα απλό, κατανοητό και σταθερό, χωρίς δηλαδή να μεταβάλλονται συχνά οι διατάξεις περί φόρων. Κάτι τέτοιο, θα βοηθούσε ιδιαίτερα τους φορολογούμενους να γνωρίζουν το ποσό που οφείλουν στο Δημόσιο, κι έτσι να είναι συνεπής στις υποχρεώσεις τους.

5. *Ο κανόνας της καταλληλότητας του φόρου.* Σύμφωνα με τον συγκεκριμένο κανόνα, ο χρόνος πληρωμής του φόρου από τον φορολογούμενο πρέπει να συμπίπτει με το χρονικό διάστημα που πραγματοποίησε το εισόδημά του. Διαφορετικά δεν θα έχει την δυνατότητα να πληρώσει εκπρόθεσμα τις οφειλές τους. Επιπλέον, για τη διευκόλυνση του φορολογούμενου, ο τόπος πληρωμής του φόρου πρέπει να συνάδει με



---

τον τόπο κατοικίας ή διαμονής ή επαγγελματικής εγκατάστασης αυτού, ενώ για την εξόφληση των οφειλών του, καλό είναι να παρέχεται στον φορολογούμενο κάθε δυνατή διευκόλυνση, όπως για παράδειγμα, εξόφληση του φόρου με δόσεις.

6. *Ο κανόνας του ελάχιστου ορίου συντήρησης.* Ο κανόνας του ελάχιστου ορίου συντήρησης υποστηρίζει ότι, το τμήμα εισοδήματος του φορολογούμενου, το οποίο είναι απαραίτητο για να καλύψει τις βασικές ανάγκες διαβίωσης του ίδιου και της οικογένειάς του, δεν πρέπει να υπάγεται στην φορολογία. Πέραν αυτού του τμήματος, ο φορολογούμενος φορολογείται κανονικά, με βάση την κλίμακα φόρου εισοδήματος.

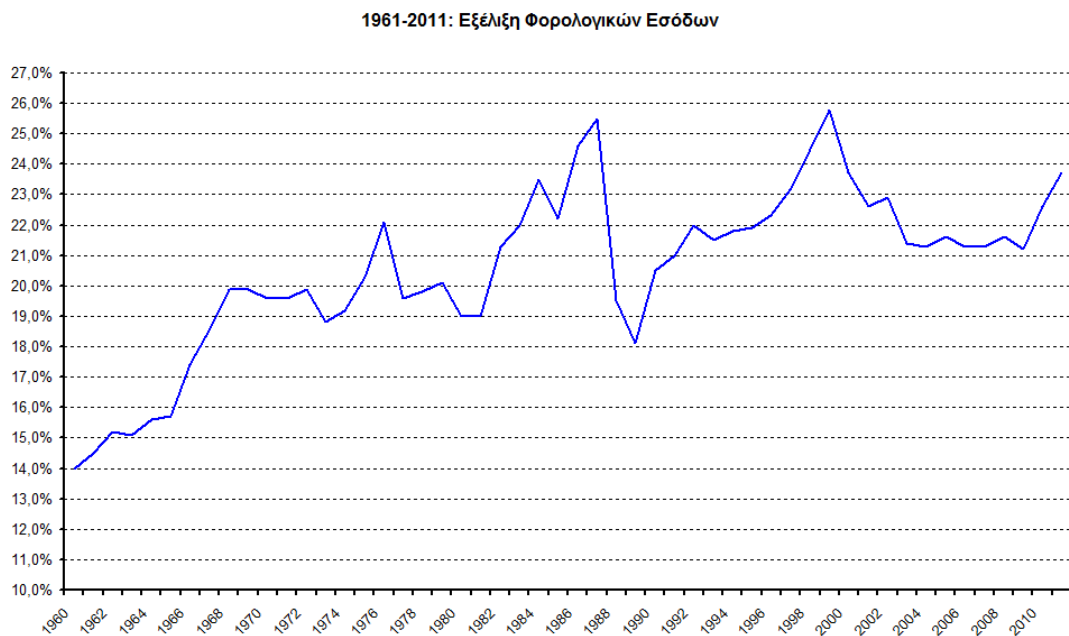
7. *Ο κανόνας του διαφορισμού των εισοδημάτων.* Ο συγκεκριμένος κανόνας υιοθετεί την άποψη ότι ο τρόπος φορολόγησης πρέπει να διαφέρει, ανάλογα με την πηγή προέλευσης του εισοδήματος των φορολογουμένων. Δεν κρίνεται σωστό, δηλαδή, να αφαιρείται το ίδιο ποσό εισοδήματος για φόρο από κάποιον που πραγματοποιεί εισόδημα από κεφάλαιο και το ίδιο ποσό για εκείνον τον φορολογούμενο που αποκτάει το ίδιο ποσό εισοδήματος, αλλά από την προσωπική του εργασία. Συνεπώς, το φορολογικό βάρος θα πρέπει να διακρίνεται ανάλογα με την πηγή προέλευσης του εισοδήματος.

8. *Ο κανόνας της αποφυγής της διπλής φορολογίας.* Παρατηρείται, συχνά, ο ίδιος φορολογούμενος να υποβάλλεται σε φόρο δύο φορές για το ίδιο αντικείμενο, ή μέσα στο ίδιο κράτος ή μεταξύ διαφόρων κρατών, πράγμα το οποίο δημιουργεί φορολογικές ανισότητες και οδηγεί στην φοροδιαφυγή. Έτσι, για την αποφυγή της διεθνούς διπλής φορολόγησης, υπάρχουν οι παρακάτω μέθοδοι:

- Η μέθοδος της έκπτωσης του φόρου. Σύμφωνα με την μέθοδο της έκπτωσης του φόρου, ο φόρος που καταβάλλεται σε ένα ξένο κράτος για εισόδημα που φορολογείται και από το ελληνικό κράτος, αφαιρείται από τον φόρο που προκύπτει στην Ελλάδα.
- Η μέθοδος της εξαίρεσης ή απαλλαγής. Με βάση την μέθοδο αυτή, τα κράτη στην επικράτεια των οποίων αποκτιούνται εισοδήματα από πρόσωπα που είναι κάτοικοι άλλων κρατών, απαλλάσσουν τα πρόσωπα αυτά από την φορολογία ή φορολογούν μόνο εκείνα τα εισοδήματα που προκύπτουν στην επικράτειά τους.

- Η μέθοδος της διαίρεσης ή κατανομής. Τα κράτη που ακολουθούν τη μέθοδο αυτή, χωρίζουν το εισόδημα σε δύο μέρη. Το ένα μέρος φορολογείται από τη χώρα που κατοικεί ο φορολογούμενος και το άλλο από τη χώρα στην οποία αποκτάται το εισόδημα.

Το παρακάτω διάγραμμα απεικονίζει την εξέλιξη των φορολογικών εσόδων σαν ποσοστό του ΑΕΠ, από το 1960 έως το 2010 (Σιάτρας, Λάτας & Τζαΐδας, 2012).



---

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2**  
**ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**  
**ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν.2238/1994 ΜΕ ΤΟΝ Ν.4110/2013**

**Ενότητα 2.1 Ισχύουσες διατάξεις ν.2238/94 μετά την επιβολή του ν.4110/13**

Με την ψήφιση και εφαρμογή του ν.4110/2013 "Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις" επήλθε πλήθος σημαντικών τροποποιήσεων στις ήδη οριζόμενες διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν.2238/1994), οι οποίες θα παρατεθούν αναλυτικά στην επόμενη ενότητα. Ωστόσο, οι διατάξεις που δεν υπέστησαν τροποποίηση με τον ν.4110/2013, είναι οι ακόλουθες (Αναγνώστου, 2013, σελ.1-4):

**2.1.1 Αντικείμενο του φόρου**

Σύμφωνα με το άρθρο 27 του ν.3842/2010 όπως αυτό τροποποίησε το άρθρο 1 του ν.2238/94, από το έτος 2010 και μετά και για κάθε επόμενο, επιβάλλεται φόρος στην ακίνητη περιουσία που βρίσκεται στην Ελλάδα και ανήκει σε φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους.

Επίσης, στην έννοια του όρου "ακίνητη περιουσία" περιλαμβάνονται: α) το δικαίωμα της πλήρους και της ψιλής κυριότητας, της επικαρπίας και της οίκησης επί ακινήτων, και β) το δικαίωμα της αποκλειστικής χρήσης θέσεων στάθμευσης, βοηθητικών χώρων και κολυμβητικών δεξαμενών που βρίσκονται σε κοινόκτητο τμήμα υπογείου, πυλωτής, δώματος ή ακάλυπτου χώρου οικοδομής, των πιο πάνω ακινήτων (Taxnews, 2010, ν.3842/2010, Άρθρο 27).

Με βάση τα παραπάνω, αντικείμενο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι το συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει (Κοψιάτης, 2013):

- στην ημεδαπή, και
- στην αλλοδαπή, εφόσον το αντικείμενο του φόρου, δηλαδή το πρόσωπο που αποκτά το εισόδημα, έχει την κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα.

### **2.1.2 Υποκείμενο του φόρου**

Το άρθρο 12 "Κατοικία και αλλαγή κατοικίας" του ν.3943/2011 "Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, στελέχωση των ελεγκτικών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών", αντικατέστησε τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 2 "Υποκείμενο του φόρου" του Κ.Φ.Ε., ως εξής (Αναγνώστου, 2013, σελ.1-2):

1. Σε φόρο για το παγκόσμιο εισόδημά του υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο, το οποίο έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα., ενώ σε φόρο για το εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας του ή της συνήθους διαμονής του.

Ως "συνήθης" θεωρείται η διαμονή στην Ελλάδα, η οποία υπερβαίνει τις 180 ημέρες συνολικά μέσα στο ίδιο ημερολογιακό έτος. Η διαμονή τεκμαίρεται ως "συνήθης", εκτός αν ο φορολογούμενος αποδείξει διαφορετικά.

2. Υπόκειται σε φόρο κάθε φυσικό πρόσωπο που υπηρετεί στην αλλοδαπή, αν:

- Είναι λειτουργός ή συνδέεται με οποιαδήποτε σχέση εργασίας δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου με φορέα της Γενικής Κυβέρνησης.
- Συνδέεται με οποιαδήποτε σχέση εργασίας δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου με θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Διεθνή Οργανισμό, και είχε κατά το χρόνο της εισόδου του στην υπηρεσία του θεσμικού οργάνου της Ε.Ε. ή του Διεθνούς Οργανισμού την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα, θεωρείται ότι συνεχίζει να έχει την κατοικία του στην Ελλάδα.

3. Σε φόρο υπόκειται και η σχολάζουσα κληρονομιά.

4. Σε φόρο υπόκεινται επίσης, οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρίες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου, που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες, οι συμμετοχικές ή αφανείς, καθώς και οι κοινοπραξίες.

5. Κατ' εξαίρεση από όσα ορίζονται στην παράγραφο (1) παραπάνω, υπόκειται σε φόρο μόνο το εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα, για τρία (3) διαδοχικά έτη και για μία μόνο φορά, το φυσικό πρόσωπο που έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ελλάδα και υπόκειται σε φόρο για το παγκόσμιο εισόδημά του σε κράτος, το οποίο δεν έχει συνάψει με την Ελλάδα Σύμβαση για την Αποφυγή Διπλής Φορολογίας (Σ.Α.Δ.Φ.), σχετικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου και εφόσον το κράτος αυτό δεν

περιλαμβάνεται στα μη συνεργάσιμα κράτη.<sup>1</sup> Το χρονικό διάστημα των τριών (3) ετών υπολογίζεται από την έναρξη διαμονής του φυσικού προσώπου στην Ελλάδα.

### **2.1.3 Χρόνος επιβολής του φόρου**

Το άρθρο 3 του ν.2238/94 ορίζει ότι, ο φόρος επιβάλλεται κάθε οικονομικό έτος στο εισόδημα που αποκτάται μέσα στο αμέσως προηγούμενο οικονομικό έτος, ενώ η διάρκεια του οικονομικού έτους αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου και λήξει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους (Αναγνώστου, 2013, σελ.2).

### **2.1.4 Εισόδημα και εξεύρεσή του**

Πριν την επιβολή του ν.4110/13, το άρθρο 4 του ν.2238/94 δεν υπέστη καμία τροποποίηση, ορίζοντας ότι το εισόδημα στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος είναι το εισόδημα που προέρχεται από κάθε πηγή, έπειτα από την αφαίρεση των δαπανών για την απόκτησή του, ενώ τα πρόστιμα και οι πρόσθετοι φόροι δεν αναγνωρίζονταν προς έκπτωση από το εισόδημα αυτό.

Σύμφωνα επίσης με τα όσα ορίζει ο ν.2238/94 μετά την εφαρμογή του ν.4110/13 το εισόδημα διαχωρίζεται σε έξι (6) κατηγορίες-πηγές, ανάλογα με την πηγή προέλευσής του:

<b>Α' και Β' Πηγή</b>	Εισόδημα από ακίνητα
<b>Γ' Πηγή</b>	Εισόδημα από κινητές αξίες
<b>Δ' Πηγή</b>	Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις
<b>Ε' Πηγή</b>	Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
<b>ΣΤ' Πηγή</b>	Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες
<b>Ζ' Πηγή</b>	Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή

<sup>1</sup> Μη συνεργάσιμα κράτη είναι εκείνα που δεν είναι κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κατάστασή τους σχετικά με τη διαφάνεια και την ανταλλαγή των πληροφοριών σε φορολογικά θέματα έχει εξεταστεί από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και τα οποία:

- α) δεν έχουν συνάψει με την Ελλάδα σύμβαση διοικητικής συνδρομής στο φορολογικό τομέα, και
- β) δεν έχουν υπογράψει τέτοια σύμβαση διοικητικής συνδρομής με τουλάχιστον δώδεκα άλλα κράτη.

Οι παραπάνω προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά.

---

Προκειμένου να εξευρεθεί το συνολικό εισόδημα, αθροίζονται τα επί μέρους εισοδήματα των παραπάνω κατηγοριών, τα οποία αποκτώνται από κάθε φυσικό πρόσωπο είτε κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος της φορολογίας, είτε κατά το ημερολογιακό ή διαχειριστικό γεωργικό έτος, το οποίο έληξε μέσα στο προηγούμενο από τη φορολογία οικονομικό έτος, ενώ κατά την άθροιση αυτή συμψηφίζονται τα θετικά και αρνητικά στοιχεία των επί μέρους εισοδημάτων.

Ωστόσο, το αρνητικό στοιχείο (ζημία) του εισοδήματος που προέρχεται από εμπορικές και γεωργικές επιχειρήσεις ή από ελευθέρια επαγγέλματα, που προκύπτει από βιβλία τρίτης (Γ') κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.), τα οποία τηρούνται επαρκώς και ακριβώς, εάν δεν καλύπτεται με συμψηφισμό θετικού στοιχείου εισοδήματος άλλης πηγής, τότε αυτό μεταφέρεται ολόκληρο για να συμψηφισθεί, στην περίπτωση που δεν υπάρχει τέτοιο στοιχείο εισοδήματος από άλλη πηγή, είτε μεταφέρεται κατά το υπόλοιπο ποσό, εάν αυτό που ήδη υπάρχει είναι ανεπαρκές. Και στις δύο περιπτώσεις, ο συμψηφισμός διενεργείται διαδοχικά για τα πέντε (5) επόμενα έτη κατά το υπόλοιπο που απομένει κάθε φορά, με την προϋπόθεση ότι κατά τα έτη αυτά, τα βιβλία του υπόχρεου τηρούνται επαρκώς και ακριβώς.

Επιπλέον, το άρθρο 4 του ν.2238/94 ορίζει ότι, επιτρέπεται ο μη συνυπολογισμός στο συνολικό καθαρό εισόδημα, των εισοδημάτων από την εκμίσθωση ακινήτων και από τόκους δανείων που αποδεδειγμένα έχουν εισπραχθεί από τον δικαιούχο, εφόσον αυτά εκχωρηθούν στο Δημόσιο χωρίς αντάλλαγμα (Αναγνώστου, 2013, σελ.2).

*"Σε αυτό το σημείο, προς αποφυγήν παρανόησης των όσων ισχύουν σήμερα περί Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι, στο παρόν άρθρο 4 του ν.2238/94, οι οριζόμενες διατάξεις ίσχυαν μέχρι και την εφαρμογή του Ν.4110/13. Σύμφωνα όμως, με το Νέο Φορολογικό Νομοσχέδιο - Νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος "Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν.4046/2012, του ν.4093/2012 και του ν.4127/2013 και άλλες διατάξεις", το οποίο κατατέθηκε προς ψήφιση στην Βουλή τον Ιούλιο του 2013, το ακαθάριστο εισόδημα διακρίνεται πλέον στις ακόλουθες κατηγορίες(Alpha Vita, 2013):*

- i) εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις
- ii) εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα

- iii) εισόδημα από κεφάλαιο
- iv) εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου"

### **2.1.5 Φορολογία των εισοδημάτων των συζύγων και των ανήλικων τέκνων**

Σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο φορολογούνται τα εισοδήματα των συζύγων και των ανήλικων τέκνων τους, το άρθρο 5 του ν.2238/94, ορίζει τα ακόλουθα (Αναγνώστου, 2013, σελ.3):

1. Καθ' όλη της διάρκεια του γάμου τους, οι σύζυγοι είναι υποχρεωμένοι να υποβάλλουν κοινή φορολογική δήλωση, στην οποία ο φόρος, τα τέλη και εισφορές που τους αναλογούν υπολογίζονται χωριστά στο εισόδημα του καθενός. Στην περίπτωση που προκύψει αρνητικό αποτέλεσμα στο εισόδημα του ενός συζύγου, αυτό δεν συμψηφίζεται με τα εισοδήματα του άλλου.

2. Προκειμένου για το εισόδημα του ενός συζύγου που προέρχεται από επιχείρηση εξαρτώμενη οικονομικά από τον άλλο σύζυγο, προστίθεται στα εισοδήματα του άλλου συζύγου και φορολογείται στο όνομά του.

3. Το εισόδημα των ανήλικων τέκνων προστίθεται στα εισοδήματα του γονέα που έχει το μεγαλύτερο συνολικό εισόδημα και φορολογείται στο όνομά του. Ωστόσο, εάν οι γονείς έχουν ίσο ποσό συνολικού εισοδήματος, το εισόδημα του ανήλικου τέκνου προστίθεται στο εισόδημα του πατέρα και φορολογείται στο όνομά του. Σε περίπτωση που ο υπόχρεος γονέας δεν έχει την γονική μέριμνα, το εισόδημα προστίθεται στα εισοδήματα του άλλου γονέα και φορολογείται επίσης στο όνομά του. Επισημαίνεται ότι, τα παραπάνω ισχύουν και στην περίπτωση που το εισόδημα των ανήλικων τέκνων προέρχεται από ακίνητα που περιήλθαν σε αυτά από ανιόντες, στους οποίους είχαν μεταβιβασθεί από του γονείς των ανηλίκων, ενώ δεν ισχύουν για τα εισοδήματα που προκύπτουν από:

- i) την παροχή εργασίας ανήλικου τέκνου, με σχέση εξαρτημένης ή ανεξάρτητης εργασίας ή μίσθωσης έργου
- ii) περιουσιακά στοιχεία που περιήλθαν στο ανήλικό τέκνο από κληρονομιά
- iii) περιουσιακά στοιχεία που περιήλθαν στο ανήλικό τέκνο από χαριστικές παροχές, εκτός από εκείνα που προέρχονται από χαριστικές παροχές γονέα του
- iv) περιουσιακά στοιχεία που περιήλθαν στο ανήλικό τέκνο από χαριστικές παροχές, που έγιναν σε αυτό από γονέα του, ο οποίος έχει αποβιώσει κατά το χρόνο που προκύπτει το εισόδημα από αυτά τα περιουσιακά στοιχεία

- 
- ν) συντάξεις που απονεμήθηκαν στο ανήλικο τέκνο, λόγω θανάτου του πατέρα του ή της μητέρας του, και
- vi) περιουσιακά στοιχεία που, με βάση δικαστική απόφαση, περιέρχονται στο ανήλικο, ως υποκατάστατα στοιχείων που αναφέρονται στις παραπάνω περιπτώσεις.

### **2.1.6 Απαλλαγές από το φόρο**

Οι διατάξεις του άρθρου 6 του ν.2238/94 και μετά την εφαρμογή του ν.4410/13, ορίζει ότι οι φορολογούμενοι απαλλάσσονται από την επιβολή του φόρου, με βάση τις παρακάτω κατηγορίες (Αναγνώστου, 2013, σελ.3-6) :

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο προσωπικά και με τον όρο της αμοιβαιότητας:
  - Οι αλλοδαποί πρεσβευτές και οι λοιποί διπλωματικοί αντιπρόσωποι και πράκτορες για το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και για τα εισοδήματά τους από κάθε πηγή, τα οποία αποκτώνται στην αλλοδαπή.
  - Οι πρόξενοι και προξενικοί πράκτορες, ως και το κατώτερο προσωπικό των ξένων πρεσβειών και προξενείων, εφόσον έχουν την ιθαγένειά του Κράτους που αντιπροσωπεύονται και αποκτούν στην Ελλάδα εισόδημα μόνο από μισθωτές υπηρεσίες.
  
2. Από το εισόδημα από ακίνητα απαλλάσσεται:
  - Το τεκμαρτό εισόδημα που προκύπτει από την παραχώρηση της χρήσης ακινήτων από τον κύριο, νομέα ή επικαρπωτή αυτών, στο Ελληνικό Δημόσιο ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, χωρίς αντάλλαγμα.
  - Το ακαθάριστο τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση γενικά.
  - Το τεκμαρτό εισόδημα που προκύπτει από την δωρεάν παραχώρηση της χρήσης κατοικίας μέχρι 200 τετραγωνικά μέτρα, από τον γονέα που έχει την κυριότητα ή την επικαρπία αυτής προς τα τέκνα του ή από τα τέκνα που έχουν την κυριότητα ή την επικαρπία αυτής προς τους γονείς τους, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως κύρια κατοικία.



---

3. Από το εισόδημα από κινητές αξίες απαλλάσσονται:

- Οι τόκοι οποιασδήποτε μορφής κατάθεσης σε τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα ή το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, εφόσον η κατάθεση δεν είναι σε ευρώ και ο δικαιούχος είναι μόνιμος κάτοικος εξωτερικού.
- Οι τόκοι εκούσιων καταθέσεων όψεως ή ταμιευτηρίου στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, εφόσον οι καταθέσεις αυτές δεν είναι σε ευρώ και ο δικαιούχος είναι μόνιμος κάτοικος εξωτερικού.
- Οι τόκοι από υποχρεωτικές καταθέσεις τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν με την μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού στην Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και οι τόκοι που προέρχονται από καταθέσεις του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου και του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- Οι τόκοι των εθνικών δανείων που εκδίδονται με έντοκα γραμμάτια ή ομολογίες, εφόσον προβλέπεται η απαλλαγή από τον οικείο νόμο.
- Οι τόκοι ενυπόθηκων δανείων αλλοδαπής, τα οποία παρέχονται από αλλοδαπούς με εγγραφή υποθήκης σε πλοία ελληνικής ιθαγένειας.
- Οι τόκοι των ομολογιακών δανείων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού και του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, εφόσον προβλέπεται η απαλλαγή από τον οικείο νόμο.
- Οι τόκοι των ομολογιακών δανείων που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε ευρώ ή συνάλλαγμα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.
- Οι τόκοι των εκδιδόμενων ομολογιακών δανείων και η υπεραξία που τυχόν προκύπτει κατά την εξόφληση των ομολόγων με ρήτρα εξωτερικού συναλλάγματος ή ευρωπαϊκής νομισματικής μονάδας (ECU).
- Τα μερίσματα από ιδρυτικούς τίτλους και μετοχές ημεδαπών ανώνυμων εταιριών που ασχολούνται με την εκμετάλλευση πλοίων, των οποίων τα κέρδη υπόκεινται στον ειδικό φόρο πλοίων, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά. Αν η ανώνυμη εταιρία παράλληλα με την εκμετάλλευση πλοίων ασκεί και άλλες επιχειρήσεις, τότε απαλλάσσεται από τον φόρο, ποσό μερίσματος ίσο με τη σχέση μεταξύ των ακαθάριστων εσόδων από την εκμετάλλευση των πλοίων και του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων της εταιρίας.
- Τα κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων των ανωνύμων εταιριών, των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, των αμοιβαίων κεφαλαίων, των αμοιβαίων

---

κεφαλαίων ακίνητης περιουσίας και των εταιριών επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία, καθώς και η πρόσθετη αξία που αποκτούν οι μεριδιούχοι αυτών των αμοιβαίων κεφαλαίων από την εξαγορά των μεριδίων τους σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης. Η παραπάνω απαλλαγή ισχύει και για τα αμοιβαία κεφάλαια που είναι εγκατεστημένα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε κράτος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου/Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΟΧ/ΕΖΕΣ).

4. Από το εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις απαλλάσσονται:

- Τα κέρδη από την εκμετάλλευση πλοίων, τα οποία υπόκεινται στον ειδικό φόρο για τα πλοία, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά.
- Από 1<sup>ης</sup> Ιανουαρίου 2003, απαλλάσσεται από το φόρο το ποσό της επιχορήγησης που καταβάλλεται στους νέους επαγγελματίες, οι οποίοι υπάγονται στα προγράμματα απασχόλησης του Οργανισμού Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).
- Τα κέρδη φυσικών προσώπων και πολύ μικρών επιχειρήσεων, από τη διάθεση παραγόμενης ενέργειας προς την εταιρία "ΔΕΗ Α.Ε." ή άλλο προμηθευτή, μετά από την ένταξή τους στο "Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων μέχρι δέκα (10) kw".

5. Από το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες απαλλάσσονται:

- Οι συντάξεις και κάθε είδους περιθάλψεις, οι οποίες παρέχονται σε ανάπηρους πολέμου και θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου, ως και ανάπηρους και θύματα ειρηνικής περιόδου, στρατιωτικούς γενικά που έπαθαν κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους προδήλως, αναμφισβήτητα και εξαιτίας αυτής.
- Η σύνταξη που καταβάλλεται σε ανάπηρους πολέμου, με βάση τα έτη υπηρεσίας τους στο Δημόσιο, που λάμβανε ο δικαιούχος αν δεν είχε παραιτηθεί από το δικαίωμα λήψης της. Η συγκεκριμένη διάταξη εφαρμόζεται ανάλογα και στις συντάξεις που καταβάλλονται από το Δημόσιο σε θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου.
- Το εξωιδρυματικό επίδομα, καθώς και το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται η σύνταξη, που καταβάλλεται σε τυφλούς και γενικά σε πρόσωπα, που βρίσκονται διαρκώς σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη, περιποίηση και συμπαράσταση άλλων προσώπων (απόλυτος αναπηρία), τα οποία καταβάλλονται στους δικαιούχους από το Δημόσιο ή άλλους ασφαλιστικούς φορείς.

- 
- Η σύνταξη που καταβάλλεται στην πολύτεκνη μητέρα, η οποία δεν δικαιούται πλέον μηνιαίο επίδομα ίσο με ενάμιση ημερομίσθιο ανειδίκευτου εργάτη επί τον αριθμό των άγαμων τέκνων της μέχρι ηλικίας 25 ετών. Σε αυτήν την περίπτωση, χορηγείται στην πολύτεκνη μητέρα ισόβια σύνταξη ίση προς το τετραπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη (E-forologia, 2013, N.1892/90 §4).
  - Οι μισθοί, συντάξεις και η πάγια αντιμισθία που χορηγούνται σε πρόσωπα που είναι ολικώς τυφλοί, καθώς και σε πρόσωπα που παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες, που υπερβαίνει σε ποσοστό το ογδόντα τοις εκατό (80%).
  - Οι αποδοχές των αλλοδαπών κατωτέρων πληρωμάτων των εμπορικών πλοίων.
  - Τα επιδόματα που καταβάλλονται α) στη μητέρα που αποκτά τρίτο παιδί, β) στις μητέρες που κατά την έναρξη του ν.1892/90 είχαν αποκτήσει ήδη τρίτο παιδί, γ) στη μητέρα που θεωρείται πολύτεκνη σύμφωνα με τον Ν.1910/1944 και δ) σε όποιον έχει την κύρια ή αποκλειστική ευθύνη διατροφής των τέκνων, εφόσον υπάρχει οριστική διακοπή της συγκατοίκησης των τέκνων με τη μητέρα λόγω υπαιτίου εγκατάλειψής τους από αυτήν ή λόγω θανάτου της (E-forologia, 2013, N.1892/90 §1,2,3 και 6).
  - Το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) που καταβάλλεται στους δικαιούχους.
  - Από 1/1/2010 απαλλάσσεται από το φόρο το 50% των αποδοχών των προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου στα ελληνικά σχολεία που λειτουργούν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και έχουν την ελληνική ιθαγένεια ή την ελληνική και τη γερμανική ιθαγένεια ή μόνο τη γερμανική ή είναι πολίτες τρίτης χώρας και πληρώνονται από το Ελληνικό Δημόσιο ή φορέα που βρίσκεται στην αλλοδαπή και αποτελεί υποδιαίρεση του Ελληνικού Δημοσίου ή υπηρεσία αυτού. Πλέον, με σχετική υπουργική απόφαση, καθορίζεται η διαδικασία απόδοσης του παρακρατούμενου φόρου επί του υπολοίπου των αποδοχών αυτής της κατηγορίας φορολογουμένων.
6. Τέλος, απαλλάσσονται από το φόρο:
- Οι αμοιβές που καταβάλλει η Παγκόσμια Ένωση Αναπήρων Καλλιτεχνών (V.D.M.F.K.), στα μέλη της ζωγράφους με το πόδι και το στόμα, που είναι μόνιμοι κάτοικοι Ελλάδας, για την εργασία της ζωγραφικής που κάνουν, αμειβόμενοι αποκλειστικά από την Ένωση αυτή σε αντάλλαγμα.

- 
- Τα χρηματικά βραβεία που καταβάλλονται από το Δημόσιο ή την Ακαδημία Αθηνών ή τον Οργανισμό Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, για την βράβευση επιστημονικών, καλλιτεχνικών και πνευματικών γενικά επιδόσεων, καθώς και αυτά που απονέμονται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, αφού προκηρυχθεί νόμιμα σχετικός δημόσιος διαγωνισμός.
  - Τα ποσά των υποτροφιών που καταβάλλονται σε όσους νόμιμα έλαβαν την υποτροφία από το Δημόσιο ή από τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή από τα ιδρύματα και από περιουσίες κοινωφελών ιδρυμάτων που περιλαμβάνουν στους σκοπούς τους, την παροχή ιατρικών υπηρεσιών προς το κοινό και μπορούν να ιδρύουν και να λειτουργούν Μονάδες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας. Η συγκεκριμένη απαλλαγή από τον φόρο ισχύει, εφόσον από αυτά αποδεδειγμένα επιδιώκονται σκοποί εθνοφελείς ή θρησκευτικοί ή φιλανθρωπικοί ή εκπαιδευτικοί ή καλλιτεχνικοί ή κοινωφελείς, ως και τα ποσά των υποτροφιών που παρέχονται σε Έλληνες υποτρόφους από ξένα κράτη ή αλλοδαπά ιδρύματα και οργανισμούς.

Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες, σε αυτούς που διαμένουν προσωρινά στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους και σε όσους έχουν υποβάλλει αίτηση για αναγνώριση προσφυγικής ιδιότητας, η οποία βρίσκεται στο στάδιο εξέτασης από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, από φορείς που υλοποιούν προγράμματα παροχής οικονομικής ενίσχυσης προσφύγων, τα οποία χρηματοδοτούνται από την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ελληνικό Δημόσιο.

---

## **Ενότητα 2.2 Τροποποιήσεις του ν.2238/94 μετά την επιβολή του ν.4110/13**

Ο νόμος 4110/2013 με θέμα "Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις" ψηφίστηκε την 23η Ιανουαρίου 2013, και επέφερε σημαντικές αλλαγές στον μέχρι τότε ισχύοντα Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.). Στην παρούσα ενότητα θα γίνει η ανάλυση των σημαντικότερων αλλαγών, ενώ παράλληλα θα παρατεθούν και ορισμένα παραδείγματα, προκειμένου να απεικονιστούν όσο το δυνατόν καλύτερα οι μεταβολές στις διατάξεις που επέφερε ο ν.4110/2013 συγκριτικά με τον ν.2238/1994.

Ωστόσο, κρίνεται απαραίτητο να επισημανθεί ότι η ανάλυση των διατάξεων του ν.2238/1994 θα διεξαχθεί με βάση τις τροποποιήσεις που υπέστη με την εφαρμογή του ν.4024/2011 "Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο-βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015", καθώς ο συγκεκριμένος νόμος είναι ο αμέσως προηγούμενος του ν.4110/2013, ο οποίος κωδικοποίησε με νέες διατάξεις τον ν.2238/1994, μεταβάλλοντας σημαντικά τμήματα του παρόντος, ιδιαίτερα όσον αφορά την ενότητα της φορολογίας εισοδήματος.

### **2.2.1 Πρόσωπα που θεωρείται ότι βαρύνουν τους φορολογούμενους Ν.2238/1994**

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν.2238/94, τα πρόσωπα που βαρύνουν τον φορολογούμενο, είναι τα ακόλουθα (Αναγνώστου, 2013, σελ.6):

1. Ο ή η σύζυγος που δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα.
2. Τα ανήλικα άγαμα τέκνα.
3. Τα ενήλικα άγαμα τέκνα, τα οποία δεν έχουν υπερβεί το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες σχολές ή σχολεία του εσωτερικού ή εξωτερικού, καθώς και εκείνα τα οποία παρακολουθούν δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης στο εσωτερικό. Ειδικά για αυτά τα τέκνα, καθώς και τα τέκνα που δεν σπουδάζουν, το χρονικό διάστημα κατά το οποίο θεωρούνται προστατευόμενα μέλη παρατείνεται μέχρι και δύο έτη, εφόσον κατά τα έτη αυτά είναι εγγεγραμμένα στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ.
4. Τα άγαμα τέκνα, τα οποία δεν υπάγονται στην προηγούμενη περίπτωση, εφόσον υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία.

- 
5. Τα τέκνα που είναι άγαμα ή διαζευγμένα ή τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.
  6. Οι ανιόντες και των δύο συζύγων.
  7. Οι αδελφοί και οι αδελφές και των δύο συζύγων, που είναι άγαμοι ή διαζευγμένοι ή τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.
  8. Οι ανήλικοι ορφανοί από πατέρα και μητέρα, συγγενείς μέχρι και τον τρίτο βαθμό οποιουδήποτε από τους συζύγους.

Ωστόσο, τα πρόσωπα της περίπτωσης (2) και (8) της προηγούμενης παραγράφου, θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο εφόσον συννοικούν με αυτόν και το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημά τους υπερβαίνει το ποσό των 2.900 € ή το ποσό των 6.000 €, αν αυτά παρουσιάζουν αναπηρία πάνω από 67%. Επιπλέον, για την εφαρμογή όλων των παραπάνω, στο όριο του εισοδήματος δεν λαμβάνονται υπόψη τα εισοδήματα που αποκτώνται από τον δικαιούχο, όπως α) [το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση γενικά ή από την παραχώρηση της χρήσης ακινήτου χωρίς αντάλλαγμα με πρόσωπα που είναι συγγενείς με αυτόν μέχρι τον δεύτερο (β') βαθμό εξ' αίματος, β) τα εισοδήματα των ανήλικων τέκνων<sup>2</sup> που προστίθενται στο συνολικό εισόδημα του γονέα, γ) τα έσοδα από διατροφή που καταβάλλεται στο ανήλικο με δικαστική απόφαση ή ύστερα από συμφωνία που καταρτίστηκε με συμβολαιογραφικό έγγραφο, και δ) το εξωϊδρυματικό επίδομα<sup>3</sup> και τα προνοιακά επιδόματα που χορηγούνται σε άτομα με διάφορες αναπηρίες.

---

<sup>2</sup> (Ν.2238/94 Άρθρο 5) Το εισόδημα των ανήλικων τέκνων προστίθεται στα εισοδήματα του γονέα που έχει το μεγαλύτερο συνολικό εισόδημα και φορολογείται στο όνομά του

<sup>3</sup> (Ν.2238/94 Άρθρο 6 §ε) Το εξωϊδρυματικό επίδομα, καθώς και το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται η σύνταξη, που καταβάλλεται σε τυφλούς και γενικά σε πρόσωπα, που βρίσκονται διαρκώς σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη, περιποίηση και συμπαράσταση άλλων προσώπων (απόλυτος αναπηρία), τα οποία καταβάλλονται στους δικαιούχους από το Δημόσιο ή άλλους ασφαλιστικούς φορείς.

### **N.4110/2013**

Με την εφαρμογή του ν.4110/13, στο παρόν άρθρο 7, στις υποπεριπτώσεις (5) και (7) της πρώτης παραγράφου, καθώς και στην πρώτη περίπτωση της δεύτερης παραγράφου, διαγράφηκαν οι λέξεις "από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση" και έμεινε μόνο η λέξη "αναπηρία", ενώ η διαγραφή τους ισχύει για τα εισοδήματα που αποκτώνται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.

### **2.2.2 Κλίμακα φορολογίας εισοδήματος**

#### **N.2238/1994**

Η κλίμακα φορολογίας εισοδήματος, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί με την τελευταία κωδικοποίησή της με τον ν.2238/1994, είναι η ακόλουθη (Forin.gr, 2011, Ν.4024/11, Άρθρο 38):

<b>ΚΛΙΜΑΚΑ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ</b>				
Κλιμάκιο εισοδήματος (€)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (€)	Σύνολο εισοδήματος (€)	Σύνολο φόρου (€)
5.000	0%	0	5.000	0
7.000	10%	700	12.000	700
4.000	18%	720	16.000	1.420
10.000	25%	2.500	26.000	3.920
14.000	35%	4.900	40.000	8.820
20.000	38%	7.600	60.000	16.420
40.000	40%	16.000	100.000	32.420
Άνω των 100.000	45%			

Ωστόσο, για τους νέους ηλικίας έως και 30 ετών, για τους συνταξιούχους άνω των 65 ετών και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ή συνταξιούχους ανεξαρτήτως ηλικίας με παιδιά με ειδικές ανάγκες, το αφορολόγητο ποσό ορίζεται στις 9.000 ευρώ, εφόσον το δηλωθέν εισόδημα (πραγματικό ή αυτό που προκύπτει με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες και δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου) δεν υπερβαίνει τις 9.000 ευρώ. Επίσης, για τα πρόσωπα αυτά, εάν το συνολικό τους εισόδημα είναι από 9.000 ευρώ και άνω, το ποσό του φόρου που

προκύπτει με βάση την παραπάνω κλίμακα περιορίζεται ώστε το συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει μετά την αφαίρεση του φόρου να μην υπολείπεται του ποσού των 9.000 ευρώ.

#### **N.4110/2013**

Με την ψήφιση και εφαρμογή του ν.4110/2013, καθιερώθηκε νέα κλίμακα για μισθωτούς και συνταξιούχους, η οποία αποτελείται από τρία (3) κλιμάκια, αντί των οχτώ (8) που ίσχυαν με τον ν.2238/1994. Συγκεκριμένα, η κλίμακα φορολογίας εισοδήματος για τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους είναι η ακόλουθη (GM-Finance, 2013, Άρθρο 9):

<b>ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΙΣΘΩΤΩΝ - ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ</b>				
Κλιμάκιο εισοδήματος (€)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (€)	Σύνολο εισοδήματος (€)	Σύνολο φόρου (€)
25.000	22%	5.500	25.000	5.500
17.000	32%	5.440	42.000	10.940
Υπερβάλλον	42%			

Σύμφωνα λοιπόν με την νέα κλίμακα, παρατηρείται ότι για εισοδήματα πάνω από 42.000 ευρώ εφαρμόζεται συντελεστής 42%, ενώ με την προϊσχύουσα κλίμακα, ο απώτερος συντελεστής φόρου ήταν σε ποσοστό 45% και ίσχυε για τα εισοδήματα από 100.000 ευρώ και πάνω.

Επιπλέον, καθιερώνεται νέα κλίμακα μη μισθωτών για εισόδημα προερχόμενο από ατομική εμπορική επιχείρηση, εκτός γεωργικής και ελευθέρου επάγγελμα, το οποίο υποβάλλεται σε φόρο σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

<b>ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΗ ΜΚΣΘΩΤΩΝ</b>				
Κλιμάκιο εισοδήματος (€)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (€)	Σύνολο εισοδήματος (€)	Σύνολο φόρου (€)
50.000	26%	13.000	50.000	13.000
Υπερβάλλον	33%			

Σημειώνεται ότι, για νέες ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις ή νέους ελεύθερους επαγγελματίες με πρώτη δήλωση επιτηδεύματος από 1 Ιανουαρίου 2013 και για τα τρία



(3) πρώτα έτη άσκησης της δραστηριότητάς τους, ο φορολογικός συντελεστής του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (δηλ. 50.000 ευρώ) μειώνεται κατά 50% και μέχρι 10.000 ευρώ εισόδημα.

Επίσης, το εισόδημα από ατομική γεωργική επιχείρηση υποβάλλεται σε φόρο με συντελεστή 13%, ενώ ειδικά για το έτος 2014 (χρήση 2013) για το δηλωθέν εισόδημα από ατομική γεωργική επιχείρηση, εφαρμόζεται αυτοτελώς η κλίμα μισθωτών-συνταξιούχων.

Τέλος, τα εισοδήματα από μισθώσεις ακινήτων, καθώς και τα εισοδήματα από κινητές αξίας -εκτός των περιπτώσεων που με την παρακράτηση φόρου εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση- υποβάλλονται σε φορολόγηση με βάση την ακόλουθη κλίμακα:

ΚΛΙΜΑΚΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ ΠΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ				
Κλιμάκιο εισοδήματος (€)	Φορολογικός συντελεστής (%)	Φόρος κλιμακίου (€)	Σύνολο εισοδήματος (€)	Σύνολο φόρου (€)
12.000	10%	1.200	12.000	1.200
Υπερβάλλον	33%			

Το ακαθάριστο ποσό από ακίνητα υποβάλλεται και σε συμπληρωματικό φόρο, ο οποίος υπολογίζεται με συντελεστή 1,5%. Ειδικότερα, ο συντελεστής της παραπάνω κλίμακας (δηλ. 10% και 33%) αυξάνεται σε 3%, εφόσον η επιφάνεια κατοικίας υπερβαίνει τα 300 τμ. ή πρόκειται για επαγγελματική μίσθωση.

*Επισημαίνεται ότι, οι αλλαγές που επέφερε ο ν.4110/2013 στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ισχύουν από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.*

### **2.2.3 Προσκόμιση αποδείξεων**

#### **N.2238/1994**

Με βάση τον ν.2238/94, το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας ισχύει, εφόσον ο φορολογούμενος προσκομίσει αποδείξεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για δαπάνες αγοράς αγαθών και λήψης υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος, η σύζυγός του και τα τέκνα του τους βαρύνουν.

Αντιθέτως, δικαιούνται το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας χωρίς την προσκόμιση αποδείξεων δαπανών, οι δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν στην αλλοδαπή και εκείνοι που διαμένουν σε οίκο ευγηρίας, σε ψυχιατρικά καταστήματα, οι φυλακισμένοι, καθώς και οι κάτοικοι των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποκτούν εισόδημα στην Ελλάδα πάνω από το 90% του συνολικού εισοδήματός του.

Σχετικά με το ποσό των αποδείξεων δαπανών που απαιτείται να προσκομιστούν, ορίζεται σε ποσοστό 25% επί του ατομικού εισοδήματος του φορολογούμενου του δηλωμένου και φορολογούμενου σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις, και για ποσό εισοδήματος μέχρι 60.000 ευρώ. Αν το ποσό των προσκομιζόμενων αποδείξεων δαπανών του φορολογούμενου υπολείπεται του παραπάνω ποσού, τότε επιβάλλεται φόρος με συντελεστή 10% επί της διαφοράς. Επιπλέον, οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί, υπολογίζονται αθροιστικά και για τους δύο συζύγους, μόνο στην περίπτωση που έχουν περιληφθεί στην εμπρόθεσμη δήλωση και επιμερίζονται μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το δηλούμενο και φορολογούμενο ατομικό εισόδημα της εμπρόθεσμης δήλωσης.

Σε αυτό το σημείο, πρέπει να επισημανθεί ότι με βάση τον ν.2238/94, το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (5.000 ευρώ) αυξάνεται κατά 2.000 ευρώ για κάθε τέκνο από τα δύο πρώτα του φορολογούμενου που τον βαρύνουν, και κατά 3.000 ευρώ για κάθε επόμενο τέκνο που τον βαρύνει. Ωστόσο, το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται το αφορολόγητο ποσό των 5.000 ευρώ, μειώνει το ποσό του δεύτερου κλιμακίου (7.000 ευρώ), και εάν αυτό δεν επαρκεί, μειώνει το ποσό του τρίτου κλιμακίου της κλίμακας και όποιου επόμενου απαιτείται. Επίσης, εάν ο ένας σύζυγος δεν έχει εισόδημα ή αυτό που έχει είναι μικρότερο από το αφορολόγητο ποσό του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (5.000 ευρώ), τότε το αφορολόγητο ποσό που αφορά τα τέκνα ή η διαφορά που προκύπτει και μέχρι το αφορολόγητο ποσό που αφορά τα τέκνα, προστίθεται στο αφορολόγητο ποσό του άλλου συζύγου.

Παρακάτω, παρατίθεται παράδειγμα υπολογισμού φόρου εισοδήματος, με την προσκόμιση αποδείξεων (Τσαμπρινός, 2012, σελ.101):

#### **Παράδειγμα 1: Προσκόμιση αποδείξεων (ν.2238/1994)**

	Υπόχρεου	Συζύγου	Σύνολο
<b>Σύνολο</b>	28.000	22.000	50.000

<b>Απαιτούμενο ποσό αποδείξεων</b>	7.000 (28.000*25%)	5.500 (22.000*25%)	12.500
<b>Δηλούμενο ποσό αποδείξεων</b>			9.000
<b>Επιμερισμός δηλούμενου ποσού αποδείξεων</b>	5.040	3.960	9.000
<b>Διαφορά αποδείξεων</b>	1.960	1.540	3.500
<b>Επιβάρυνση φόρου</b>	196 (1.960*10%)	154 (1.540*10%)	350
<b>Αφορολόγητα ποσά</b>	5.000	5.000	

Τέλος, το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας αυξάνεται κατά 2.000 ευρώ ως δαπάνη χωρίς δικαιολογητικά, για τον ίδιο τον φορολογούμενο και για καθένα από τα πρόσωπα που συνοικούν με αυτόν ή τον βαρύνουν, στις περιπτώσεις όπου αυτά (Taxheaven, 2011, Άρθρο 38 §3):

- i) Παρουσιάζουν αναπηρία 67% και απάνω από νοητική καθυστέρηση, φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση, με βάση τη γνωμάτευση της οικείας Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής, που εδρεύει σε κάθε νομό, ενώ δεν λαμβάνεται υπόψη η επαγγελματική ή ασφαλιστική αναπηρία.
- ii) Είναι τυφλοί, εγγεγραμμένοι στο Γενικό Μητρώο Τυφλών, που τηρείται στην οικεία νομαρχία.
- iii) Είναι νεφροπαθείς που τελούν υπό αιμοκάθαρση ή περιτοναϊκή κάθαρση ή έχουν κάνει μεταμόσχευση νεφρού, καθώς και τα πρόσωπα που πάσχουν από μεσογειακή, δρεπανοκυτταρική και μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία και κάνουν μεταγγίσεις αίματος.
- iv) Είναι ανάπηροι αξιωματικοί ή οπλίτες, οι οποίοι με την ιδιότητα του αναπήρου παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο ή αξιωματικοί, οι οποίοι έχουν τεθεί σε κατάσταση πολεμικής διαθεσιμότητας ή αξιωματικοί, που εξαιτίας πολεμικού τραύματος ή νοσήματος που επήλθε λόγω κακουχιών σε πολεμική περίοδο, βρίσκονται σε κατάσταση υπηρεσίας γραφείου.
- v) Είναι θύματα πολέμου και λαμβάνουν σύνταξη από πολεμική αιτία.
- vi) Όσοι παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο ως ανάπηροι ή θύματα εθνικής αντίστασης ή εμφυλίου πολέμου.

### **N.4110/2013**

Σύμφωνα με τον ν.4110/2013, ο φόρος που προκύπτει με βάση την κλίμακα των μισθωτών και των συνταξιούχων, μειώνεται ως εξής (Γραβιάς, 2013, σελ.5-6):

α) Για εισόδημα μέχρι και 21.000 ευρώ, ο φόρος μειώνεται κατά 2.100 ευρώ. Εφόσον ο φόρος που προκύπτει είναι μικρότερος των 2.100 ευρώ, τότε το ποσό της μείωσης περιορίζεται στο ποσό του φόρου.

Για εισόδημα έως 9.545, η φορολογική επιβάρυνση είναι μηδενική, ενώ στην περίπτωση μικρότερου εισοδήματος από το ποσό των 9.545, η μείωση φόρου περιορίζεται ανάλογα.

#### **Παράδειγμα 2: Αφαίρεση ποσού από τον φόρο**

Φορολογούμενος έχει εισόδημα 8.000 ευρώ. Ο φόρος ανέρχεται με βάση την κλίμακα στο ποσό των  $8.000 \times 22\% = 1.760$  ευρώ, ο οποίος μειώνεται ισόποσα με το παραπάνω ποσό (Οικονομικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, 2013., σελ.1).

β) Για εισόδημα πάνω από 21.000 ευρώ, το ποσό της μείωσης (2.100 ευρώ) περιορίζεται κατά 100 ευρώ ανά 1.000 ευρώ εισοδήματος και μέχρι εξαντλήσεως του ποσού των 2.100 ευρώ (στις 42.000 η μείωση είναι μηδέν).

#### **Παράδειγμα 3: Αφαίρεση ποσού από τον φόρο**

Έστω φορολογούμενος με εισόδημα 30.000. Ο φόρος ανέρχεται με βάση την κλίμακα στο ποσό των 7.100 ευρώ  $[(25.000 \times 22\%) + [5.000 \times 32\%]]$ , το οποίο μειώνεται κατά 1.200 ευρώ αφού από το ποσό της μείωσης των 2.100 ευρώ αφαιρείται ποσό 900

ευρώ  $\left[ \frac{(30.000 - 21.000)}{1.000} \right] \times 100$ , σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη (Οικονομικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, 2013., σελ.2).

Ωστόσο, προκειμένου να διατηρηθεί ακέραιο το ποσό της μείωσης του φόρου, ο φορολογούμενος απαιτείται να προσκομίσει αποδείξεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις των Κανόνων Απεικόνισης Συναλλαγών ή σε χώρες της Ευρωπαϊκής

---

Ένωσης για δαπάνες αγοράς αγαθών και λήψης υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος, η σύζυγός του ή τα τέκνα που τους βαρύνουν.

Στις παραπάνω δαπάνες περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες και είδη επισκευής και συντήρησης κατοικίας, οι μεταφορές πραγμάτων, η συντήρηση κα επισκευή αυτοκινήτου-μοτοσικλέτας, τα ανταλλακτικά αυτοκινήτου, τα λιπαντικά, η μίσθωση ταξί, τα καύσιμα οχήματος, και τα δίδακτρα φροντιστηρίων και ξένων γλωσσών, ενώ σε καμία περίπτωση δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, η καταβαλλόμενη διατροφή, οι δωρεές και οι δαπάνες για απόκτηση περιουσιακών στοιχείων.

Με βάση τα παραπάνω, το ποσό των αποδείξεων που απαιτείται να προσκομισθούν, ορίζεται σε ποσοστό 25% του δηλούμενου και φορολογούμενου ατομικού εισοδήματος. Το ποσό των αποδείξεων που προσκομίζεται δεν απαιτείται να υπερβαίνει τις 10.500 ευρώ, ενώ οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί γίνονται αποδεκτές, μόνο εφόσον έχουν περιληφθεί στην εμπρόθεσμη δήλωση, λογίζονται συνολικά και για τους δύο συζύγους και επιμερίζονται μεταξύ τους, ανάλογα με το δηλούμενο και φορολογούμενο ατομικό τους εισόδημα.

Τέλος, στην περίπτωση που δεν προσκομίζεται το απαιτούμενο ποσό αποδείξεων αγορών, τότε ο φόρος προσαυξάνεται κατά τη θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου ποσού αποδείξεων, με ανώτατο όριο τις 10.500 ευρώ και του προσκομισθέντος ποσού αποδείξεων η οποία πολλαπλασιάζεται με συντελεστή 22%. Σημειώνεται ότι, ομοίως με τις διατάξεις του ν.2238/94, εξαιρούνται της υποχρέωσης προσκόμισης αποδείξεων οι δημόσιοι υπάλληλοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και όσοι διαμένουν σε οίκο ευγηρίας, σε ψυχιατρικά καταστήματα και οι φυλακισμένοι.

#### **2.2.4 Μειώσεις φόρου**

Σε αυτό το σημείο, θα παρατεθούν όλες οι μειώσεις από τον φόρο, ενώ θα επισημανθούν με *πλάγια γραφή* τα σημεία όπου υπάρχουν διαφορές με τον προϊσχύοντα Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ν.2238/1994 ενημερωμένο μέχρι τον ν.4024/2011, προκειμένου να απεικονιστούν ταυτόχρονα οι διατάξεις που ίσχυαν το 2012 με αυτές που ισχύουν το 2013 και έπειτα.

##### **2.2.4.1 Μείωση φόρου λόγω εξόδων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης**

Με την παράγραφο 4 του άρθρου 9 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 38 του ν.4024/11, το ποσό του

---

φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα, μειώνεται κατά ποσοστό 10% κάθε καταβαλλόμενης από δαπάνες για έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης του φορολογούμενου και των λοιπών προσώπων που τον βαρύνουν. Το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί τις 3.000 € (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§1).

*Ο ν.4110/2013 ορίζει ότι, το ποσό του φόρου που προκύπτει σύμφωνα με την κλίμακα, μειώνεται σε ποσοστό 10% για τα έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης του φορολογούμενου και των λοιπών προσώπων που τον βαρύνουν, κατά το μέρος που δεν καλύπτονται από ασφαλιστικά ταμεία ή/και ασφαλιστικές εταιρίες και υπερβαίνουν το 5% του φορολογούμενου εισοδήματος. Επίσης, ομοίως με τον ν.2238/1994, το ποσό της μείωσης της συγκεκριμένης δαπάνης δεν μπορεί να υπερβεί τις 3.000 ευρώ (Fle, 2013, Άρθρο 9§2).*

Ως έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης με βάση τον ν.2238/94 θεωρούνται τα ακόλουθα (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4):

1. Οι αμοιβές που καταβάλλονται για ιατρικές επισκέψεις και εξετάσεις γενικά, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι ακτινολογικές και μικροβιολογικές εξετάσεις, οι δαπάνες που καταβάλλονται για διαρκή κάλυψη τέτοιων αναγκών, καθώς και η δαπάνη για οδοντοθεραπεία και οδοντοπροσθετική.
2. Τα έξοδα νοσηλείας που καταβάλλονται σε νοσηλευτικά ιδρύματα ή ιδιωτικές κλινικές, στα οποία περιλαμβάνονται και τα έξοδα για φαρμακευτική περίθαλψη στο νοσοκομείο ή στην κλινική.
3. Οι αμοιβές που καταβάλλονται σε νοσοκόμο για την παροχή υπηρεσιών σε ασθενή κατά την νοσηλεία του σε νοσοκομείο ή κλινική ή στο σπίτι.
4. Η δαπάνη για την αντικατάσταση μελών του σώματος με τεχνητά μέλη, καθώς και η δαπάνη για την αγορά ή τοποθέτηση στο σώμα του ασθενούς οργάνων, τα οποία είναι αναγκαία για την φυσιολογική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού.
5. Τα έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης των τέκνων που είναι άγαμα ή διαζευγμένα ή τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημά τους δεν υπερβαίνει το ποσό των 6.000 ευρώ και πάσχουν από ανίατο νόσημα, καθώς επίσης και με τις ίδιες προϋποθέσεις η δαπάνη για την περίθαλψη με οποιονδήποτε τρόπο των τυφλών, κωφάλαλων ή διανοητικά καθυστερημένων τέκνων του φορολογούμενου, όπως και η δαπάνη τους για δίδακτρα ή τροφεία που καταβάλλονται γι' αυτά τα τέκνα σε ειδικές για την πάθησή τους σχολές ή θεραπευτήρια.

---

6. Ποσό ίσο με το 50% της δαπάνης που καταβάλλεται σε επιχειρήσεις περίθαλψης ηλικιωμένων, οι οποίες λειτουργούν νόμιμα.

Ωστόσο, με βάση τον ν.4110/13, ως έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης θεωρούνται αυτά των περιπτώσεων (3), (4) και (6), ενώ προστίθενται και τα ακόλουθα (Fle, 2013, Άρθρο 9§3α):

1. *Οι αμοιβές που καταβάλλονται σε ιατρούς και ιατρικά κέντρα όλων των ειδικοτήτων για ιατρικές επισκέψεις και εξετάσεις, καθώς και οι αμοιβές που καταβάλλονται σε οδοντιάτρους, ορθοδοντικούς, γναθοχειρουργούς, για οδοντοθεραπεία, οδοντοπροσθετική και γναθοχειρουργική.*
2. *Τα έξοδα για φαρμακευτική περίθαλψη γενικά.*
3. *Τα έξοδα νοσηλείας που καταβάλλονται σε νοσηλευτικά ιδρύματα ή ιδιωτικές κλινικές, καθώς και οι δαπάνες που καταβάλλονται για διαρκή κάλυψη ιατρικών αναγκών.*
4. *Η δαπάνη για την αντικατάσταση μελών του σώματος με τεχνητά μέλη, καθώς και η δαπάνη για την αγορά ή τοποθέτηση στο σώμα του ασθενούς οργάνων, τα οποία είναι αναγκαία για τη φυσιολογική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού.*
5. *Τα έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης των τέκνων με ειδικές ανάγκες που παρουσιάζουν αναπηρία σε ποσοστό 40% και άνω, με βάση γνωμάτευση των οικείων υγειονομικών επιτροπών του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ), εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημα τους δεν υπερβαίνει το ποσό των 6.000 ευρώ, καθώς και η δαπάνη τους για δίδακτρα ή τροφεία που καταβάλλονται γι' αυτά τα τέκνα σε ειδικές για την πάθησή του σχολές ή θεραπευτήρια.*

Σημειώνεται ότι, η ανώτερη δαπάνη (ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη) που μπορεί να πραγματοποιήσει κάποιος φορολογούμενος προκειμένου να εκπέσει από το φόρο το ποσό των 3.000 € (που είναι το ανώτερο που ορίζει ο νόμος), είναι 30.000,00 €, δηλαδή  $(30.000,00 * 10\% = 3.000,00 \text{ ευρώ})$ . Για μεγαλύτερο ποσό δαπανών δεν υπάρχει κάποια περαιτέρω φορολογική ελάφρυνση. Το ποσό της κάθε δαπάνης αυτής της περίπτωσης, μειώνει το φόρο, μόνο εφόσον έχει περιληφθεί στην αρχική ή συμπληρωματική δήλωση (εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη).

---

#### **Παράδειγμα 4: Μείωση φόρου λόγω εξόδων νοσοκομειακής περίθαλψης**

Φορολογούμενος έχει ιατρικές και νοσοκομειακές δαπάνες συνολικού ποσού 18.000 ευρώ. Η μείωση του φόρου που δικαιούται, προσδιορίζεται ως εξής (Τσαμπρινός, 2013, σελ.251):

$$\text{Μείωση φόρου} = 18.000 * 10\% = 1.800 \text{ ευρώ}$$

#### **2.2.4.2 Μείωση φόρου λόγω μισθώματος για κύρια κατοικία ή για τέκνα που σπουδάζουν**

Με βάση τον ν.2238/94, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 4β του άρθρου 38 του ν.4024/2011, το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα, μειώνεται κατά ποσοστό 10% του ποσού του μισθώματος που καταβάλλεται ετησίως για κύρια κατοικία του φορολογούμενου και της οικογένειάς του, ενώ δεν δικαιούνται την έκπτωση αυτή όσοι παίρνουν στεγαστικό επίδομα, καθώς και στην περίπτωση που οι ίδιοι οι φορολογούμενοι ή οι σύζυγοί τους ή τα τέκνα που τους βαρύνουν έχουν πλήρη κυριότητα ή κατοχή ή εξ' ολοκλήρου, σε οικία με επιφάνεια τουλάχιστον ίση με εκείνη της μισθωμένης κύριας κατοικίας, η οποία βρίσκεται στον ίδιο νομό με τη μισθωμένη (Taxheaven, 2011, Άρθρο 1§4β).

Επίσης, το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα, μειώνεται κατά ποσοστό 10% του ποσοστού μισθώματος που καταβάλλει ετησίως για τα τέκνα του ο φορολογούμενος, που μισθώνει κατοικίες για την ικανοποίηση των στεγαστικών τους αναγκών, τα οποία φοιτούν σε αναγνωρισμένα σχολεία ή σχολές του εσωτερικού, εφόσον αυτά τον βαρύνουν και εφόσον οι κατοικίες που μισθώνονται βρίσκονται στην πόλη που έχει την έδρα της η σχολή ή το σχολείο που φοιτούν τα τέκνα του και αυτός ή τα τέκνα του δεν έχουν άλλη κατοικία σε αυτή την πόλη. Η περιοχή των δήμων του κεντρικού, του νότιου, του βόρειου, του δυτικού τομέα και του Πειραιά της Περιφέρειας Αττικής, θεωρείται ως μια πόλη.

Ωστόσο, με βάση τον νόμο 2238/94, το ποσό της κάθε δαπάνης της περίπτωσης λόγω μισθώματος για κύρια κατοικία και για τέκνα που σπουδάζουν, πάνω στην οποία υπολογίζεται η μείωση, δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 1.000 ευρώ.



---

Σημειώνεται ότι, το ποσό της κάθε δαπάνης της περίπτωσης αυτής, η οποία υπολογίζεται αθροιστικά και για τους δύο συζύγους, μειώνει το φόρο, μόνο εφόσον έχει περιληφθεί στην αρχική δήλωση (εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη) και μερίζεται μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος του καθενός που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις, όπως αυτό δηλώθηκε με την αρχική δήλωση ή συμπληρωματική μέχρι τη λήξη της προθεσμίας.

*Σύμφωνα με τις αλλαγές που επέφερε ο ν.4110/2013, η μείωση φόρου λόγω μισθώματος για κύρια κατοικία ή για τέκνα που σπουδάζουν δεν ισχύει πλέον για τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά, δηλαδή για τις δαπάνες των μισθωτών και των συνταξιούχων του 2013 που θα δηλωθούν το 2014 (Γραβιάς, 2013).*

#### **2.2.4.3 Μείωση φόρου λόγω παράδοσης κατοίκων ιδιαίτερων μαθημάτων ή για φροντιστήρια**

Σύμφωνα με την παράγραφο 4γ του άρθρου 38 του ν.4024/2011, το ποσό που προκύπτει με βάση την κλίμακα, μειώνεται κατά ποσοστό 10% του ποσού της δαπάνης για παράδοση κατ' οίκον ιδιαίτερων μαθημάτων ή για φροντιστήρια αναγνωρισμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας ή ξένων γλωσσών, το οποίο καταβάλλει ετησίως ο φορολογούμενος για κάθε τέκνο που τον βαρύνει ή για τον ίδιο.

Ωστόσο, το ποσό της κάθε δαπάνης πάνω στην οποία υπολογίζεται η μείωση, δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 1.000 ευρώ. Επίσης, το συγκεκριμένο ποσό της δαπάνης, η οποία υπολογίζεται αθροιστικά και για τους δύο συζύγους, μειώνει το φόρο, μόνο εφόσον έχει περιληφθεί στην αρχική δήλωση (εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη) και μερίζεται μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος του καθενός που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις, όπως αυτό δηλώθηκε με την αρχική δήλωση ή συμπληρωματική μέχρι τη λήξη της προθεσμίας.

Από τις δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκπίπτει το 20% της δαπάνης, με ανώτατο όριο τα 1.200 ευρώ, δηλαδή μείωση από το φόρο για κάθε παιδί τα 240 ευρώ.

#### **Παράδειγμα 5: Μείωση φόρου λόγω παράδοσης ιδιαίτερων μαθημάτων ή φροντιστηρίων**

---

Φορολογούμενος έχει τρία παιδιά και πλήρωσε για φροντιστήρια στο πρώτο παιδιά 587 ευρώ, για ιδιαίτερα μαθήματα στο δεύτερο παιδί 1.174 ευρώ, και για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα στο τρίτο παιδί 5054 ευρώ. Για όλα αυτά τα ποσά υπέβαλε με τη φορολογική δήλωση που κατέθεσε θεωρημένες αποδείξεις παροχής υπηρεσιών. Τα ποσά που θα αφαιρεθούν από το φόρο θα είναι (ΤΣΑΜΠΙΡΙΝΟΣ, 2013):

Για το πρώτο παιδί 587 €, και σε φόρο  $587 \times 20\% = 117 \text{ €}$

Για το δεύτερο παιδί 1174 €, από το φόρο κλίμακας θα αφαιρεθούν 235 €

Για το τρίτο παιδί 2054 €, το οποίο θα περιοριστεί στα 1.200 € και από τον φόρο κλίμακας θα αφαιρεθούν 240 €.

Συνεπώς, συνολικά θα αφαιρεθούν από τον φόρο:  $117 + 235 + 240 = 592$

*Με βάση τον ν.4110/13, το ποσοστό μείωσης 10% για τις δαπάνες παράδοσης κατ' οίκον ιδιαίτερων μαθημάτων ή για φροντιστήρια των τέκνων του φορολογούμενου, δεν ισχύει για τα εισοδήματα που αποκτώνται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.*

#### **2.2.4.4 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων από τράπεζες**

Σύμφωνα με τον ν.4024/2011, το ποσό που προκύπτει με βάση την κλίμακα μειώνεται κατά 10% για το ποσό των δεδουλευμένων τόκων που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια απόκτησης πρώτης κατοικίας που χορηγούνται στο φορολογούμενο με υποθήκη ή προσημείωση από τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, τα Ταχυδρομικά Ταμιευτήρια και λοιπούς πιστωτικούς οργανισμούς, εφόσον οφείλονται από αυτόν, και η υποθήκη ή η προσημείωση έχει εγγραφεί σε ακίνητό του ή του άλλου συζύγου ή των τέκνων που τους βαρύνουν (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4δ).

Σε περίπτωση σύναψης νέου δανείου από ένα από τα παραπάνω νομικά πρόσωπα, ανεξάρτητα αν είναι το ίδιο με αυτό που χορήγησε το αρχικό δάνειο ή όχι, με σκοπό την εξόφληση από τον υπόχρεο του παλαιού δανείου, οι δεδουλευμένοι τόκοι του νέου δανείου που αντιστοιχούν στο τμήμα αυτού που διατέθηκε για την εξόφληση του ανεξόφλητου υπολοίπου του παλαιού στεγαστικού δανείου, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που αναφέρονται παραπάνω, αναγνωρίζονται για μείωση φόρου για το

---

χρονικό διάστημα που υπολείπεται από τη χορήγηση του νέου δανείου μέχρι τη λήξη του παλαιού δανείου.

*Όπως και παραπάνω, από τη χρήση 2013 (οικονομικό έτος 2014) ο ν.4110/2013 κατήργησε την μείωση από τον φόρο για το ποσό των δεδουλευμένων τόκων που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια απόκτησης πρώτης κατοικίας (Γραβιάς, 2013).*

#### **2.2.4.5 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων από ασφαλιστικές επιχειρήσεις**

Με βάση την περίπτωση 4ε του άρθρου 38 του ν.4024/2011, ορίζεται ότι το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα φορολογίας εισοδήματος, μειώνεται σε ποσοστό 10% από το ποσό των δεδουλευμένων τόκων που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια πρώτης κατοικίας που χορηγούνται από ασφαλιστικές επιχειρήσεις στους υπαλλήλους τους, εφόσον οφείλονται από αυτούς και η υποθήκη ή η προσημείωση έχει εγγραφεί σε ακίνητό τους ή του άλλου συζύγου ή των τέκνων που τους βαρύνουν (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4ε).

*Και σε αυτήν την περίπτωση, από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013), η μείωση φόρου δεν ισχύει, με βάση τον ν.4110/2013.*

#### **2.2.4.6 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων από Ταμεία Αλληλοβοήθειας Στρατού, κ.λπ.**

Μειώνεται επίσης από τον φόρο σε ποσοστό 10% το ποσό των δεδουλευμένων τόκων που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο για τις προκαταβολές που χορηγούνται από τα Ταμεία Αλληλοβοήθειας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, για απόκτηση πρώτης κατοικίας από τους βοηθηματούχους αυτών (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4στ).

Σημειώνεται ότι, για τις μειώσεις φόρου των παραπάνω περιπτώσεων των δεδουλευμένων τόκων, δεν θεωρείται ότι αποκτάται πρώτη κατοικία, εάν ο υπόχρεος, ο άλλος σύζυγος και τα τέκνα που τους βαρύνουν έχουν δικαίωμα πλήρους κυριότητας ή ισόβιας επικαρπίας ή οίκησης, εξ' ολοκλήρου ή επί ιδανικού μεριδίου, σε άλλη οικία ή οικίες, εφόσον το άθροισμα της συνολικής επιφάνειας που τους αντιστοιχεί υπερβαίνει

---

τα 70 τμ.. Η επιφάνεια αυτή προσαυξάνεται κατά 20 τμ. για καθένα από τα δύο πρώτα τέκνα και κατά 25 τμ. για το τρίτο και καθένα από τα απόμενα τέκνα που βαρύνουν τον υπόχρεο ή τον άλλο σύζυγο.

*Με βάση τις διατάξεις του ν.4110/2013, από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) δεν μειώνεται από τον φόρο ούτε η παραπάνω περίπτωση δεδουλευμένων τόκων.*

#### **2.2.4.7 Μείωση φόρου λόγω δεδουλευμένων τόκων για αναστήλωση, επισκευή, κ.λπ.**

Σύμφωνα με την παράγραφο 4ζ του άρθρου 38 του ν.4024/11 που αντικατέστησε τη σχετική διάταξη του ν.2238/94, μειώνεται από το φόρο το 10% του ποσού των δεδουλευμένων τόκων που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο για δάνεια που χορηγούνται στον φορολογούμενο από τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, τα Ταχυδρομικά Ταμιευτήρια και λοιπούς πιστωτικούς οργανισμούς, εφόσον οφείλονται από αυτόν, για αναστήλωση, επισκευή, συντήρηση ή εξωραϊσμό διατηρητέων κτισμάτων, καθώς και κτισμάτων που βρίσκονται σε περιοχές χαρακτηριζόμενες ως παραδοσιακά τμήματα πόλεων ή ως παραδοσιακοί οικισμοί (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4ζ).

Το ποσοστό της μείωσης όλων των παραπάνω περιπτώσεων δεδουλευμένων τόκων υπολογίζεται σε τόκους που αντιστοιχούν στο τμήμα του δανείου ως 200.000 ευρώ.

Επίσης, οι διατάξεις των παραπάνω περιπτώσεις εφαρμόζονται για δεδουλευμένους τόκους που καταβάλλονται από 1.1.2011 και μετά ανεξάρτητα του χρόνου σύναψης του δανείου, καθώς και του χρόνου χορήγησης της προκαταβολής.

*Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4110/2013, από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) δεν μειώνεται από τον φόρο η παραπάνω περίπτωση δεδουλευμένων τόκων.*

#### **2.2.4.8 Μείωση φόρου λόγω ασφαλιστρών ζωής, κ.λπ.**

Με την κωδικοποίηση του νόμου 2238/94 από τον ν.4024/11, μειώνεται σε ποσοστό 10% από τον φόρο, το ποσό της ετήσιας δαπάνης που καταβάλλει ο φορολογούμενος για ασφαλιστρα ζωής, θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και ασθένειας για την ασφάλιση του ίδιου, της συζύγου και των τέκνων που τους βαρύνουν.

---

Στη δαπάνη αυτή περιλαμβάνονται και τα ασφάλιστρα που καταβάλλονται ετησίως για την ασφάλιση τέκνων, από γονείς που βρίσκονται σε διάζευξη και δεν συνοικούν μαζί τους. Το ποσό της δαπάνης ασφαλιστρών πάνω στο οποίο υπολογίζεται η μείωση, δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.200 ευρώ για άγαμο και τα 2.400 ευρώ για οικογένεια. Το ποσό αυτό υπολογίζεται αθροιστικά και για τους δύο συζύγους, μειώνει τον φόρο μόνο εφόσον έχει περιληφθεί στην αρχική δήλωση και επιμερίζεται μεταξύ των συζύγων, ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος του καθενός που φορολογείται, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις, όπως αυτό δηλώθηκε με την αρχική δήλωση (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4η).

*Με βάση τον ν.4110/2013, η μείωση φόρου που ίσχυε με τον ν.2238/94 λόγω ασφαλιστρών ζωής, θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και ασθένειας, για την ασφάλιση του φορολογούμενου, της συζύγου και των τέκνων που τους βαρύνουν, παύει να ισχύει για τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.*

#### **2.2.4.9 Μείωση φόρου λόγω διατροφής μεταξύ των συζύγων**

Με τις διατάξεις του ν.2238/94, μειώνεται από τον φόρο σε ποσοστό 10% το ποσό της διατροφής που καταβάλλεται από τον έναν σύζυγο στον άλλο, και επιδικάστηκε ή συμφωνήθηκε με συμβολαιογραφική πράξη. Το ποσό της μείωσης του φόρου δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.500 ευρώ (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4θ).

*Με βάση τον ν.4110/2013, η παραπάνω μείωση φόρου συνεχίζει να ισχύει και για το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013). Συγκεκριμένα, η παράγραφος 3γ του άρθρου 1 του ν.4110/2013 ορίζει ότι, το ποσό του φόρου που προκύπτει σύμφωνα με την κλίμακα του φόρου εισοδήματος, μειώνεται σε ποσοστό 10% για το ποσό της διατροφής που επιδικάστηκε και καταβάλλεται από τον ένα σύζυγο στον άλλο, του οποίου αποτελεί φορολογητέο εισόδημα, ενώ το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.500 ευρώ (Fle, 2013, Άρθρο 1§3β).*

#### **2.2.4.10 Μείωση φόρου λόγω δωρεών και χορηγιών**

Σύμφωνα με τον ν.2238/1994, μειώνεται από τον φόρο το 10% των ποσών που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο, λόγω (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4ι,ια,ιβ,ιγ).

---

α) Δωρεάς στο Δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής, του ιερούς ναούς, τις ιερές μονές του Αγίου Όρους, το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, τα Πατριαρχεία Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων, την Ιερά Μονή Σινά, την Ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας, τα ημεδαπά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία που είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων.

β) Δωρεάς προς τα κοινωφελή ιδρύματα, τα σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και χορηγούν υποτροφίες, τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα έχουν συσταθεί ή συνιστώνται, και τα οποία επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, τους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς και τα ερευνητικά κέντρα που αποτελούν ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

γ) Χορηγίας προς τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα υπάρχουν ή συνιστώνται, εφόσον επιδιώκουν σκοπούς πολιτιστικούς. Ως πολιτιστικοί σκοποί θεωρούνται, ιδίως, η καλλιέργεια, προαγωγή και διάδοση των γραμμάτων, της μουσικής, του χορού, του θεάτρου, του κινηματογράφου, της ζωγραφικής, της γλυπτικής και των τεχνών γενικότερα, καθώς και η ίδρυση, επέκταση και συντήρηση των αναγνωρισμένων ιδιωτικών μουσείων, όπως τέχνης, φυσικής ιστορίας, εθνολογικών και λαογραφικών.

δ) Δωρεάς των ιατρικών μηχανημάτων και των ασθενοφόρων αυτοκινήτων που μεταβιβάζονται στα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία που αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Επισημαίνεται ότι, όταν τα ποσά των δωρεών και των χορηγιών των παραπάνω περιπτώσεων, με εξαίρεση τις δωρεές που καταβάλλονται στους δωρεοδόχους, υπερβαίνουν τα 300 ευρώ ετησίως, λαμβάνονται υπόψη μόνο εφόσον έχουν κατατεθεί σε ειδικό λογαριασμό του νομικού προσώπου, που πρέπει να ανοιχθεί για τον σκοπό αυτόν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε τράπεζα που νόμιμα λειτουργεί στην Ελλάδα.

---

Με βάση τις διατάξεις του ν.4110/2013, οι παραπάνω περιπτώσεις μείωσης από τον φόρο συνεχίζουν να ισχύουν με το ίδιο ποσοστό μείωσης (10%) και για το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά. Ωστόσο, όπως ορίζει ο παρόν νόμος, το συνολικό ποσό των δωρεών και χορηγιών των περιπτώσεων (γ) και (δ) επί του οποίου υπολογίζεται η μείωση, δεν μπορεί να υπερβαίνει σε ποσοστό το 5% του συνολικού εισοδήματος που φορολογείται, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις. Ωστόσο, η μείωση από τον φόρο διενεργείται, μόνον εφόσον τα ποσά των δωρεών και των χορηγιών υπερβαίνουν τα 100 ευρώ.

Επιπλέον, ο ν.4110/2013 ορίζει ότι, οι διατάξεις των περιπτώσεων (γ) και (δ) εφαρμόζονται και για δωρεές υπέρ αντίστοιχων κρατικών φορέων και νομικών προσώπων, εγκατεστημένων σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και χώρες ΕΟΧ, ενώ το ποσό της περίπτωσης (α) μπορεί να κατατίθεται και σε πιστωτικό ίδρυμα, στο οποίο έχει την κατοικία του ο δωρεοδόχος (Fle, 2013, Άρθρο 1§3γ).

#### **2.2.4.11 Μείωση φόρου λόγω ενεργειακής αναβάθμισης**

Σύμφωνα με τον ν.2238/1994, μειώνεται από το φόρο σε ποσοστό 10% το ποσό της δαπάνης για επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης ακινήτου που εντάσσονται σε έργα του επιχειρησιακού προγράμματος "Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη" στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), ή για επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης ακινήτου που θα προκύψουν μετά από ενεργειακή επιθεώρηση, και αφορούν (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4ιδ).

- Την αντικατάσταση του λέβητα πετρελαίου για την εγκατάσταση τηλεθέρμανσης ή για νέα εγκατάσταση τηλεθέρμανσης ή συστήματος που κάνει χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και για παρεμβάσεις στο υφιστάμενο σύστημα, οι αφορούν σε σύστημα αντιστάθμισης στον καυστήρα/λέβητα σε συνδυασμό με αυτονομία θέρμανσης και μόνωση σωληνώσεων.
- Την αλλαγή εγκατάστασης κεντρικού κλιματισμού χρήσης καυσίμου από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο ή για νέα εγκατάσταση φυσικού αερίου.
- Την αγορά και εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών και για την εγκατάσταση κεντρικού κλιματισμού με χρήση ηλιακής ενέργειας.
- Την αγορά και εγκατάσταση αποκεντρωμένων συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που βασίζονται σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

---

(φωτοβολταϊκά, μικρές ανεμογεννήτριες) και συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και ψύξης-θέρμανσης, με χρήση φυσικού αερίου ή ανανεώσιμων πηγών.

- Τη θερμομόνωση σε υφιστάμενα κτίρια με τοποθέτηση διπλών θερμομονωτικών υαλοπινάκων και θερμομονωτικών πλαισίων/κουφωμάτων (συμπεριλαμβάνονται εξωτερικά καλύμματα, παντζούρια, ρολά) και τοποθέτηση θερμομόνωσης στο κέλυφος ή/και στην οροφή (δώμα ή στέγη).
- Τη δαπάνη για τη διενέργεια ενεργειακής επιθεώρησης από αρμόδιο επιθεωρητή.

Σημειώνεται ότι, το ποσό της δαπάνης της παραπάνω περίπτωσης, πάνω στην οποία υπολογίζεται η μείωση, δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 3.000 ευρώ.

*Με την ψήφιση του ν.4110/2013, παύει να ισχύει από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) η μείωση σε ποσοστό 10% από τον φόρο για τις δαπάνες που αφορούν επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης ακινήτου.*

#### **2.2.4.12 Μείωση φόρου λόγω εισφορών σε ταμεία ασφάλισης**

Ο ν.2238/1994 ορίζει μείωση σε ποσοστό 10% από τον φόρο, του ποσού της δαπάνης των εισφορών που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο σε ταμεία ασφάλισής του, εφόσον η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από το νόμο, καθώς και του ποσού των καταβαλλόμενων εισφορών, στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισής του σε ταμεία που έχουν συσταθεί από τον νόμο (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§4ιε).

*Όπως και παραπάνω, ο ν.4110/2013 κατήργησε αυτήν την περίπτωση μείωσης από τον φόρο, για την δαπάνη που πραγματοποιείται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.*

#### **2.2.4.13 Μείωση φόρου λόγω εργασίας σε παραμεθόριες περιοχές**

Ο ν.2238/1994 ορίζει για τον φορολογούμενο που αποκτά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, εφόσον αυτός προσφέρει υπηρεσίες ή κατοικεί για εννέα (9) τουλάχιστον μήνες μέσα στο έτος που απέκτησε το εισόδημα αυτό, στους νομούς Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου, καθώς και σε περιοχή των Νομών Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλης, Κιλκίς,



---

Σερρών και Δράμας, η οποία περιλαμβάνεται σε ζώνη βάθους 20 χιλιομέτρων από τη μεθοριακή γραμμή, το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα φόρου εισοδήματος, μειώνεται κατά 60 ευρώ για κάθε τέκνο που τον βαρύνει. Στην περίπτωση συζύγων, αρκεί ο ένας από αυτούς να έχει τις παραπάνω προϋποθέσεις (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§5).

*Σε αντίθεση με τον ν.2238/1994, ο ν.4110/2013 κατήργησε την παραπάνω περίπτωσης μείωσης από τον φόρο, για τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.*

#### **2.2.4.14 Μείωση ποσού φόρου σε ειδικές περιπτώσεις**

Ο ν.4110/2013 πρόσθεσε μια νέα περίπτωση μείωσης από τον φόρο, σύμφωνα με την οποία ορίζεται ότι, το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την κλίμακα, μειώνεται κατά 200 ευρώ για τον ίδιο τον φορολογούμενο και για καθένα από τα πρόσωπα που συνοικούν με αυτόν και τον βαρύνουν, εφόσον (Fle, 2013, Άρθρο 9§1.4).

- Παρουσιάζουν αναπηρία 67% και άνω, με βάση γνωμάτευση των οικείων υγειονομικών επιτροπών του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ), ενώ δεν λαμβάνεται υπόψη η επαγγελματική ή ασφαλιστική αναπηρία.
- Είναι ανάπηροι αξιωματικοί ή οπλίτες, οι οποίοι με την ιδιότητα του αναπήρου παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο, ή αξιωματικοί οι οποίοι έχουν τεθεί σε κατάσταση πολεμική διαθεσιμότητας, ή αξιωματικοί που εξαιτίας πολεμικού τραύματος ή νοσήματος που επήλθε λόγω κακουχιών σε πολεμική περίοδο, βρίσκονται σε κατάσταση υπηρεσίας γραφείου.
- Είναι θύματα πολέμου, δηλαδή τα πρόσωπα που παίρνουν σύνταξη από πολεμική αιτία.
- Παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο ως ανάπηροι ή θύματα εθνικής αντίστασης ή εμφυλίου πολέμου.

#### **2.2.4.15 Επιστημόσεις περί μείωσης του φόρου**

Σε αυτό το σημείο, παρατίθενται αριθμητικά ορισμένες επιστημόσεις, οι οποίες αφορούν τις περιπτώσεις μείωσης του φόρου. Συγκεκριμένα:

1. Για την σύζυγο η οποία έχει εισόδημα από το οποίο προκύπτει φόρος, αφαιρούνται από το δικό της φόρο που προκύπτει με βάση την κλίμακα, οι μειώσεις

---

φόρου λόγω εξόδων ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, λόγω δωρεών και χορηγιών, δωρεών μεταβίβασης ιατρικών μηχανημάτων και ασθενοφόρων αυτοκινήτων, και η μείωση φόρου κατά 200 ευρώ που αναφέρεται ακριβώς παραπάνω, καθώς και οι μειώσεις φόρου λόγω εξόδων ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, οι οποίες αφορούν τα τέκνα της από προηγούμενο γάμο, τα χωρίς γάμο τέκνα της, τους γονείς της και τους ανήλικους ορφανούς από πατέρα και μητέρα συγγενής της μέχρι το δεύτερο βαθμό (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§6).

Όταν, λόγω θανάτου του ενός από τους συζύγους υποβάλλονται χωριστές δηλώσεις, αν στο εισόδημα του ενός συζύγου δεν προκύπτει φόρος ή ο φόρος που προκύπτει είναι κατώτερος από το άθροισμα των μειώσεων των περιπτώσεων που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, τότε το άθροισμα αυτών ή η διαφορά που προκύπτει, δεν μειώνει το φόρο του άλλου συζύγου. Κατ' εξαίρεση, στην περίπτωση αυτή, μειώνουν τον φόρο του άλλου συζύγου τα ποσά των μειώσεων που αφορούν έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης του ενός συζύγου και των λοιπών προσώπων που συνοικούν μαζί του και τον βαρύνουν.

Επίσης, αν με βάση την κλίμακα δεν προκύπτει για τον φορολογούμενο ποσό φόρου ή αυτό που προκύπτει είναι μικρότερο από το άθροισμα των μειώσεων που αφορούν αυτόν προσωπικά και τα πρόσωπα που τον βαρύνουν, ολόκληρο το ποσό των μειώσεων των περιπτώσεων αυτών ή η διαφορά που προκύπτει μειώνει το ποσό του φόρου που προκύπτει, με βάση τη φορολογική κλίμακα για τον άλλο σύζυγο. Ωστόσο, αν το συνολικό ποσό των μειώσεων είναι μεγαλύτερο του φόρου, ο οποίος προκύπτει με βάση τη φορολογική κλίμακα για τον φορολογούμενο και τη σύζυγό του, η διαφορά δεν επιστρέφεται ούτε συμψηφίζεται. Το ποσό του φόρου που απομένει ύστερα από τις μειώσεις αποτελεί το φόρο που αναλογεί στο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου.

*Η παραπάνω διάταξη που ισχύει με τον ν.2238/1994, εξακολουθεί να ισχύει και με τις διατάξεις του ν.4110/2013, για τις δαπάνες που πραγματοποιούνται από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.*

2. Με βάση τον ν.2238/94, ο φόρος στις αμοιβές που αποκτούν οι αξιωματικοί και το κατώτερο πλήρωμα του εμπορικού ναυτικού από την παροχή υπηρεσιών σε εμπορικά πλοία, υπολογίζεται με αναλογικό συντελεστή 6% για τους αξιωματικούς και

---

3% για το κατώτερο πλήρωμα, στις αμοιβές που αποκτώνται από το ημερολογιακό έτος 2010 και μετά (CapitalTax, 2011, Άρθρο 38§8).

*Για την παραπάνω διάταξη, ο ν.4110/2013 ορίζει ότι, ο φόρος στις αμοιβές που αποκτούν οι αξιωματικοί και το κατώτερο πλήρωμα του εμπορικού ναυτικού από την παροχή υπηρεσιών σε εμπορικά πλοία, υπολογίζεται με αναλογικό συντελεστή 15% για τους αξιωματικούς και 10% για το κατώτερο πλήρωμα, στις αμοιβές που αποκτώνται από το ημερολογιακό έτος 2013 και μετά (Fle, 2013, Άρθρο 9§8).*

3. Όπως ορίζεται στο άρθρο 38§10 του ν.2238/1994, από το ποσό του φόρου που αναλογεί στο συνολικό καθαρό εισόδημα αφαιρούνται:

α) Ο φόρος που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 52 και 54 έως 58 στο εισόδημα που υπόκειται σε φόρο μέσα στο ίδιο οικονομικό έτος.

β) Ο φόρος που αποδεδειγμένα καταβλήθηκε σε κράτος, με το οποίο η Ελλάδα έχει θέσει σε ισχύ Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας του Εισοδήματος και του Κεφαλαίου (Σ.Α.Δ.Φ.) για το εισόδημα που προέκυψε σε αυτό και μέχρι του ποσού του φόρου που αναλογεί για το εισόδημα αυτό στην Ελλάδα, εφόσον ο φόρος που παρακρατήθηκε στο άλλο κράτος ορίζεται στις διατάξεις της Σ.Α.Δ.Φ.

Για την εξεύρεση του ποσού αυτού του φόρου, το ποσό του φόρου που προκύπτει στην Ελλάδα στο συνολικό εισόδημα μειώνεται κατά το ποσό που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού και μερίζεται, ανάλογα με τα δύο τμήματα του εισοδήματος και στην αλλοδαπή.

Ωστόσο, εάν το ποσό του φόρου που προκαταβλήθηκε ή παρακρατήθηκε είναι μεγαλύτερο από τον οφειλόμενο φόρο, η επιπλέον διαφορά επιστρέφεται, ενώ δεν εκπίπτει ο φόρος που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή, στην περίπτωση που ο δικαιούχος του εισοδήματος έχει φορολογηθεί με εξάντληση της φορολογικής του υποχρέωσης.

*Η παραπάνω διάταξη που ισχύει με τον ν.2238/1994, εξακολουθεί να ισχύει και με τις διατάξεις του ν.4110/2013, και με την μόνη διαφορά ότι, στο άρθρο 9§9 του ίδιου νόμου έχει καταργηθεί η φράση "δεν εκπίπτει ο φόρος που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή, στην περίπτωση που ο δικαιούχος του εισοδήματος έχει φορολογηθεί με εξάντληση της φορολογικής του υποχρέωσης".*

---

4. Στο άρθρο 38§11 του ν.2238/1994 ορίζεται ότι, ο φόρος που αναλογεί στο συνολικό καθαρό εισόδημα ή το υπόλοιπο που απομένει μετά τις εκπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου, καταβάλλεται σε τρεις (3) ίσες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη καταβάλλεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη -για τις δημόσιες υπηρεσίες- ημέρα του επόμενου μήνα από τη βεβαίωση του φόρου, και η καθεμία από τις επόμενες δόσεις καταβάλλεται την τελευταία εργάσιμη -για τις δημόσιες υπηρεσίες- ημέρα του τρίτου και πέμπτου μήνα, αντιστοίχως, από την βεβαίωση του φόρου.

Επιπλέον, αν ο φόρος βεβαιώνεται τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο του οικείου οικονομικού έτους, καταβάλλεται σε δύο (2) ίσες δόσεις του επόμενου μήνα από τη βεβαίωση του φόρου μέχρι την τελευταία εργάσιμη -για τις δημόσιες υπηρεσίες- ημέρα του τρίτου μήνα από την βεβαίωση του φόρου. Αν ο φόρος βεβαιώνεται το μήνα Οκτώβριο του οικείου οικονομικού έτους και μετά, καταβάλλεται εφάπαξ μέχρι την τελευταία εργάσιμη -για τις δημόσιες υπηρεσίες- ημέρα του μεθεπόμενου μήνα από την βεβαίωση του φόρου. Αν, τώρα, το συνολικό ποσό της οφειλής, η οποία προκύπτει με βάση την αρχική δήλωση του υπόχρεου, είναι μέχρι το ποσό των τριακοσίων (300) ευρώ για τον ίδιο και για τη σύζυγό του αθροιστικά λαμβανόμενο, αυτό θα καταβληθεί μέχρι την τελευταία εργάσιμη -για τις δημόσιες υπηρεσίες- ημέρα του μεθεπόμενου μήνα από τη βεβαίωση του φόρου.

Ωστόσο, όταν ο φόρος που οφείλεται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση καταβάλλεται εφάπαξ μέσα στην προθεσμία της πρώτης δόσης, ανεξάρτητα αν βεβαιώθηκε σε μία ή περισσότερες δόσεις, παρέχεται στο συνολικό ποσό του φόρου και των λοιπών συμβεβαιούμενων με αυτόν οφειλών, έκπτωση 1,5%.

Κατά την καταβολή του φόρου που προκύπτει με βάση την τροποποιητική δήλωση, παρέχεται έκπτωση ποσοστού 1,5% στο σύνολο της νέας οφειλής, εφόσον αυτή είναι μικρότερη από την αρχική και ο υπόχρεος κατέβαλε την αρχική οφειλή και έτυχε παρόμοιας έκπτωσης ή κατέβαλε μέσα στην προθεσμία της πρώτης δόσης ποσό της αρχικής οφειλής που καλύπτει σε ποσοστό 98,5% της νέας οφειλής, εφόσον το λάθος οφείλεται σε υπαιτιότητα της φορολογικής αρχής.

*Η παραπάνω διάταξη ισχύει και μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν.4110/2013 στον ν.2238/1994 (Fle, 2013, Άρθρο 9§10).*

---

5. Τέλος, η διάταξη 12 του άρθρου 38 του ν.2238/1994 ορίζει ότι, όσοι κατοικούν στην αλλοδαπή και αποκτούν εισόδημα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα, στο ποσό του φόρου που αντιστοιχεί στο πρώτο κλιμάκιο της φορολογικής κλίμακας προστίθεται ο φόρος, ο οποίος προκύπτει με την εφαρμογή του αναλογικού συντελεστή 10%. Ωστόσο, η διάταξη αυτής της παραγράφου δεν εφαρμόζεται για κατοίκους των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι αποκτούν εισόδημα στην Ελλάδα μεγαλύτερο του 90% του εισοδήματός τους.

*Η προαναφερόμενη διάταξη εξακολουθεί να ισχύει και με την εφαρμογή του ν.4110/2010, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 9§11.*

Σε αυτό το σημείο, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι, το άρθρο 9 του ν.2238/1994 αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του ν.4110/2013 και ισχύει για τα εισοδήματα που αποκτώνται και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται κατά περίπτωση, από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.

---

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3**  
**ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΟΜΟΡΡΥΘΜΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ**  
**ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ Ν.2238/1994 ΜΕ ΤΟΝ Ν.4110/2013**

**3.1 Φορολογία εισοδήματος εταιριών, κοινοπραξιών και κοινωνιών που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα.**

**N.2238/1994**

Ο νόμος 4110/2013 επέφερε αλλαγές, όχι μόνο στην φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων, αλλά και στην φορολογία των Ομορρύθμων Εταιριών.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 10§1 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, οριζόταν ότι, το συνολικό καθαρό εισόδημα των υπόχρεων που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2<sup>4</sup>, όπως αυτό προσδιορίζεται με βάση τις διατάξεις αυτού του Κώδικα, φορολογείται με συντελεστή 25%, μετά την αφαίρεση (FLE, 2010):

- α) των κερδών τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς,
- β) των κερδών τα οποία προέρχονται από μερίσματα ημεδαπών ανωνύμων εταιριών ή συνεταιρισμών, και των κερδών από μερίδια ημεδαπής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ή από τη συμμετοχή σε υπόχρεους που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2.

Ειδικά, προκειμένου για τις ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρίες και κοινωνίες κληρονομικού δικαίου, που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, στις οποίες μεταξύ των κοινωνιών περιλαμβάνονται και ανήλικοι, τα κέρδη που αναλογούν στους ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα και στους κοινωνούς φυσικά πρόσωπα,

---

<sup>4</sup> Οι υπόχρεοι της παραγράφου 4 του άρθρου 2 είναι οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρίες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες, οι συμμετοχικές ή αφανείς, καθώς και οι κοινοπραξίες.

---

φορολογούνται στο όνομα της εταιρίας ή κοινωνίας με συντελεστή 20%, αφού αφαιρεθεί επιχειρηματική αμοιβή για μέχρι 3 ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα ή μέχρι 3 κοινωνούς φυσικά πρόσωπα, με τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής. Σε περίπτωση περισσότερων με ίσα ποσοστά συμμετοχής, οι δικαιούχοι επιχειρηματικής αμοιβής καθορίζονται από την εταιρία ή κοινωνία και δηλώνονται με την οικεία αρχική ετήσια δήλωσή της.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά στην διάκριση μεταξύ ομόρρυθμης εταιρίας με ομόρρυθμους εταίρους μόνο φυσικά πρόσωπα, ομόρρυθμης εταιρία με ομόρρυθμους εταίρους μόνο νομικά πρόσωπα, και ομόρρυθμης εταιρίας με ομόρρυθμους εταίρους φυσικά και νομικά πρόσωπα. Ειδικότερα (Σταματόπουλος, 2011):

- *Ομόρρυθμες εταιρίες με ομόρρυθμους εταίρους μόνο φυσικά πρόσωπα.* Τα κέρδη που αναλογούν στους ομόρρυθμους εταίρους μόνο φυσικά πρόσωπα φορολογούνται στο όνομα της εταιρίας με συντελεστή 20%. Ο συντελεστής αυτός εφαρμόζεται στα καθαρά κέρδη που απομένουν, αφού αφαιρεθεί και η επιχειρηματική αμοιβή για μέχρι 3 ομόρρυθμους εταίρους φυσικά πρόσωπα που έχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής. Η επιχειρηματική αμοιβή προσδιορίζεται με την εφαρμογή του ποσοστού συμμετοχής κάθε δικαιούχου εταίρου στο 50% των κερδών της εταιρίας, που δηλώθηκαν με την οικεία ετήσια δήλωσή της, ενώ η αφαίρεση της επιχειρηματικής αμοιβής είναι υποχρεωτική, εφόσον πρόκειται για συγκεκριμένο τρόπο φορολογίας των κερδών του νομικού προσώπου.
- *Ομόρρυθμες εταιρίες με ομόρρυθμους εταίρους μόνο νομικά πρόσωπα.* Τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους ομόρρυθμους εταίρους νομικά πρόσωπα φορολογούνται στο όνομα της εταιρίας με συντελεστή 25%, ενώ για τους ομόρρυθμους εταίρους νομικά πρόσωπα δεν υφίσταται επιχειρηματική αμοιβή.
- *Ομόρρυθμες εταιρίες με ομόρρυθμους εταίρους φυσικά και νομικά πρόσωπα.* Στην περίπτωση αυτή ισχύουν τα προαναφερόμενα για τα φυσικά και τα νομικά αντίστοιχα.

Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω διαφορών, ακολουθούν τα ακόλουθα παραδείγματα.

---

### **Παράδειγμα 6: Ομόρρυθμη εταιρία με τέσσερις εταίρους φυσικά πρόσωπα**

Έστω Ο.Ε. με εταίρους του Α, Β, Γ και Δ φυσικά πρόσωπα με ποσοστά συμμετοχής στην εταιρία 30%, 30%, 25% και 15% αντίστοιχα. Τα καθαρά κέρδη της εταιρίας ανέρχονται σε 120.000 ευρώ.

#### Κέρδη που αναλογούν σε κάθε εταίρο

$$A: 120.000 \times 30\% = 36.000 \text{ €}$$

$$B: 120.000 \times 30\% = 36.000 \text{ €}$$

$$Γ: 120.000 \times 25\% = 30.000 \text{ €}$$

$$Δ: 120.000 \times 15\% = 18.000 \text{ €}$$

Για τους τρεις πρώτους εταίρους αφαιρείται η επιχειρηματική αμοιβή, η οποία υπολογίζεται ως εξής

$$A: 120.000 \times 30\% \times 5\% = 18.000 \text{ €}$$

$$B: 120.000 \times 30\% \times 5\% = 18.000 \text{ €}$$

$$Γ: 120.000 \times 25\% \times 50\% = 15.000 \text{ €}$$

#### Φορολογητέα κέρδη

$$A: 36.000 - 18.000 = 18.000 \text{ €}$$

$$B: 36.000 - 18.000 = 18.000 \text{ €}$$

$$Γ: 30.000 - 15.000 = 15.000 \text{ €}$$

$$Δ: 18.000 \text{ (δεν αφαιρείται επιχειρηματική αμοιβή)}$$

Συνεπώς, εφόσον οι εταίροι είναι φυσικά πρόσωπα, ο φορολογικός συντελεστής που θα χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10§1 του Κ.Φ.Ε. είναι 20%. Επομένως, ο φόρος της Ο.Ε. είναι:

$[18.000 + 18.000 + 15.000] \times 20\% = 69.000 \times 20\% = 13.800 \text{ €}$
--

### **Παράδειγμα 7: Ομόρρυθμη εταιρία με εταίρους φυσικό και νομικό πρόσωπο**

Έστω ότι η Ο.Ε. "ΑΦΟΙ ΑΛΦΑ ΚΑΙ ΣΙΑ" κατά τη διαχειριστική περίοδο 1.1.2010 - 31.12.2010 πραγματοποίησε καθαρά κέρδη 50.000 ευρώ. Στην εταιρία συμμετέχουν ως εταίροι η "Α.Ε. ΒΗΤΑ" με ποσοστό συμμετοχής 60% και φυσικό πρόσωπο με ποσοστό συμμετοχής 40%.



---

Τα κέρδη που αναλογούν σε κάθε εταίρο έχουν ως εξής

Α.Ε. ΒΗΤΑ:  $50.000 \times 60\% = 30.000 \text{ €}$

Φυσικό πρόσωπο:  $50.000 \times 40\% = 20.000 \text{ €}$

Για την Α.Ε. ΒΗΤΑ

Κέρδη:  $50.000 \times 60\% = 30.000 \text{ €}$

Φορολογικός συντελεστής νομικού προσώπου: 25%

Φόρος Α.Ε. ΒΗΤΑ:  $30.000 \times 25\% = 7.500 \text{ €}$ .

Για το φυσικό πρόσωπο

Φυσικό πρόσωπο:  $50.000 \times 40\% = 20.000 \text{ €}$

Κέρδη φυσικού προσώπου: [20.000 - Επιχ. Αμοιβή]

Επιχ. Αμοιβή:  $50.000 \times 40\% \times 50\% = 10.000 \text{ €}$

Κέρδη φυσικού προσώπου:  $20.000 - 10.000 = 10.000$

Φορολογικός συντελεστής φυσικού προσώπου: 20%

Φόρος φυσικού προσώπου:  $10.000 \times 20\% = 2.000 \text{ €}$

Συνολικός φόρος: $7.500 + 2.000 = 9.500 \text{ €}$
--

### **N.4110/2013**

Μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν.4110/2013, και ειδικότερα σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του νόμου αυτού, το συνολικό καθαρό εισόδημα υπόχρεων που αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε., μετά την αφαίρεση των κερδών τα οποία απαλλάσσονται από το φόρο ή φορολογούνται αυτοτελώς, καθώς και των κερδών από μερίδια ημεδαπής εταιρίας περιορισμένης ευθύνης ή από τη συμμετοχή των παραπάνω υπόχρεων, φορολογείται ως εξής (ΕΑΕΔ, 2013):

Προκειμένου για ομόρρυθμες εταιρίες (Ο.Ε.), ετερόρρυθμες εταιρίας (Ε.Ε.), κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες, συμμετοχικές ή αφανείς, καθώς και κοινοπραξίες, η φορολόγηση γίνεται σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:

Κλιμάκιο	Φορολογικός	Φόρος	Σύνολο	Σύνολο
----------	-------------	-------	--------	--------

εισοδήματος (€)	συντελεστής (%)	κλιμακίου (€)	εισοδήματος (€)	φόρου (€)
50.000	26%	13.000	50.000	13.000
Υπερβάλλον	33%			

Ωστόσο, όταν οι παραπάνω υπόχρεοι τηρούν διπλογραφικά βιβλία, το συνολικό καθαρό εισόδημά τους υποβάλλεται σε φόρο με συντελεστή 26%.

Ακολουθεί αναλυτικό παράδειγμα του τρόπου φορολόγησης Ομόρρυθμης Εταιρίας πριν και μετά την εφαρμογή του Ν.4110/2013.

### **Παράδειγμα 8: Φορολόγηση Ο.Ε. πριν και μετά την εφαρμογή του Ν.4110/2013**

Έστω Ομόρρυθμη Εταιρία με εταιρικό κεφάλαιο 10.000 ευρώ και 3 εταίρους. Ο εταίρος Α κατέχει το 40%, ο εταίρος Β το 30% και ο εταίρος Γ το υπόλοιπο 30%. Κατά την τρέχουσα διαχειριστική χρήση πραγματοποίησε καθαρά κέρδη 20.000 ευρώ (FOROLOGIKANEA.GR, 2013).

#### Αναλογούντα κέρδη ανά εταίρο

$$A: 20.000 \times 40\% = 8.000 \text{ €}$$

$$B: 20.000 \times 30\% = 6.000 \text{ €}$$

$$Γ: 20.000 \times 30\% = 6.000 \text{ €}$$

Σύνολο: $8.000 + 6.000 + 6.000 = 20.000 \text{ €}$
--

#### Επιχειρηματικές αμοιβές ανά εταίρο

$$A: 8.000 \times 50\% = 4.000 \text{ €}$$

$$B: 6.000 \times 50\% = 3.000 \text{ €}$$

$$Γ: 6.000 \times 50\% = 3.000 \text{ €}$$

Σύνολο επιχειρηματικών αμοιβών: $4.000 + 3.000 + 3.000 = 10.000 \text{ €}$
--

$$\text{Φορολογητέα κέρδη: } 20.000 - 10.000 = 10.000 \text{ €}$$

$$\text{Φόρος εισοδήματος: } 10.000 \times 20\% = 2.000 \text{ €}$$

$$\text{Προκαταβολή φόρου: } 2.000 \times 55\% = 1.100 \text{ €}$$

$$\text{Καταβλητέο σύνολο: } 2.000 + 1.100 = 3.000 \text{ €}$$

Η ίδια εταιρία, με βάση το νέο φορολογικό νομοσχέδιο (ν.4110/2013) θα φορολογηθεί ως εξής:

---

Εάν τηρεί Β κατηγορίας βιβλία:  $20.000 \times 26\% = 5.200 \text{ €}$

Εάν τηρεί Γ κατηγορίας βιβλία:  $20.000 \times 26\% = 5.200$  (εάν αποφασίσει να κάνει διανομή, θα έχει επιπλέον 10% φορολόγηση επί της διανομής). Συνεπώς:  $20.000 - 5.200 = 14.800 \times 10\% = 1.480$ , δηλαδή θα έχει μια συνολική επιβάρυνση:  $5.200 + 1.480 = 6.680 \text{ €}$

Με βάση το παραπάνω παράδειγμα, παρατηρείται ότι με τις διατάξεις του ν.4110/2013 προκύπτει μια κατακόρυφη άνοδος της φορολογικής επιβάρυνσης των Ομόρρυθμων και Ετερόρρυθμων Εταιριών. Επισημαίνεται, ότι η συγκεκριμένη εταιρική μορφή επιλεγόταν μέχρι πριν λίγους μήνες έναντι των Α.Ε. και Ε.Π.Ε., διότι είχε ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση, γεγονός που μετά την εφαρμογή του νέου νομοσχεδίου, δεν υφίσταται σήμερα.

---

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την ψήφιση του νέου φορολογικού νομοσχεδίου (ν.4110/2013) "Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και λοιπές διατάξεις" τροποποιήθηκε για ακόμα μία φορά ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (ν.2238/1994). Με το νέο φορολογικό νομοσχέδιο, το οποίο πρόκειται να αποφέρει έσοδα της τάξεως των 2,3 δισεκατομμυρίων ευρώ στα κρατικά ταμεία, τροποποιούνται οι φορολογικοί συντελεστές για φυσικά και νομικά πρόσωπα, ενώ παράλληλα καταργούνται σχεδόν όλες οι φοροαπαλλαγές, αυξάνοντας με έμμεσο τρόπο την φορολογική επιβάρυνση.

Επιγραμματικά, οι σημαντικότερες τροποποιήσεις που επέφερε το άρθρο 1 του ν.4110/2013 στο άρθρο 9 και 10 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ως εξής (GM-FINANCE, 2013 και ΑΝΤΙΚΛΕΙΔΙ, 2013):

1. Καθιερώνεται νέα κλίμακα για μισθωτούς και συνταξιούχους, η οποία με τον ν.4110/2013 αποτελείται από τρία (3) κλιμάκια (αντί των 8 που ίσχυαν). Συγκεκριμένα, για εισόδημα μέχρι 25.000 ευρώ ο φορολογικός συντελεστής ανέρχεται στο 22%, για εισόδημα μέχρι 42.000 ευρώ (25.000 + 17.000) ο συντελεστής φορολόγησης ανήλθε στο 32%, ενώ για εισοδήματα άνω των 42.000 ευρώ ο συντελεστής καθιερώθηκε στο 42% (αντί του 45% που εφαρμοζόταν για εισοδήματα πάνω από 100.000 ευρώ).
2. Καθιερώνεται νέα κλίμακα μη μισθωτών για εισόδημα από ατομική εμπορική επιχείρηση -εκτός γεωργικής και ελευθέρου επάγγελμα- που υποβάλλεται σε φόρο 26% για εισόδημα μέχρι 50.000 ευρώ, και 33% για εισόδημα που ξεπερνά τις 50.000 ευρώ.
3. Καταργούνται τα αφορολόγητα όρια για τα τέκνα του φορολογούμενου (2.000 ευρώ για το πρώτο τέκνο, 4.000 ευρώ για το δεύτερο τέκνο, 7.000 ευρώ για το τρίτο τέκνο, κ.λπ.), και αντικαθίστανται με χορηγούμενα ειδικά επιδόματα στήριξης τέκνων, με βάση τα εισοδηματικά κριτήρια του φορολογούμενου.
4. Καθιερώνεται για πρώτη φορά η υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης από φυσικό πρόσωπο, εφόσον έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, ανεξάρτητα από το αν υπόκειται ή μη σε φόρο (από εισόδημα μεγαλύτερο των 3.000 ευρώ που ίσχυε). Επίσης, καθιερώνεται πάγια από 1/2 μέχρι 30/6 του οικείου

---

οικονομικού έτους το διάστημα για την υποβολή της δήλωσης ηλεκτρονικά. Ισχύει από το οικονομικό έτος 2013 (χρήση 2012).

5. Ο φόρος που προκύπτει με βάση την κλίμακα των μισθωτών και των συνταξιούχων μειώνεται κατά μέγιστο ποσό 2.100 ευρώ για εισόδημα μέχρι 21.000 ευρώ, εφόσον προσκομίζονται αποδείξεις ύψους 25% του δηλούμενου και φορολογούμενου ατομικού εισοδήματος. Για εισόδημα πάνω από 21.000 ευρώ, το ποσό της μείωσης περιορίζεται κατά 100 ευρώ ανά 1.000 ευρώ εισοδήματος και μέχρι εξαντλήσεως του ποσού των 2.100 ευρώ. Οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί γίνονται αποδεκτές μόνο εφόσον έχουν περιληφθεί στην εμπρόθεσμη δήλωση. Στην περίπτωση που δεν προσκομίζεται το απαιτούμενο ποσό αποδείξεων αγορών, τότε ο φόρος προσαυξάνεται κατά την θετική διαφορά μεταξύ του απαιτούμενου ποσού αποδείξεων, με ανώτατο όριο τις 10.500 ευρώ και του προσκομισθέντος ποσού αποδείξεων, η οποία πολλαπλασιάζεται με συντελεστή 22%.

6. Καταργούνται για όλα τα φυσικά πρόσωπα οι φοροαπαλλαγές για τόκους στεγαστικών δανείων πρώτης κατοικίας, ενοίκια, δίδακτρα φροντιστηρίων, ασφάλιστρα, κ.λπ.

7. Διατηρείται η έκπτωση 10% από τον φόρο και μόνο για μισθωτούς και συνταξιούχους, για τις δαπάνες των εξόδων:

- i) ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, εφόσον τα έξοδα αυτά υπερβαίνουν το 5% του φορολογούμενου εισοδήματος και μέχρι 3.000 ευρώ
- ii) διατροφής, όπου το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.500 ευρώ
- iii) δωρεών προς το Δημόσιο κ.λπ., δωρεών προς κοινωφελή ιδρύματα και χορηγιών, όπου το ποσό των δωρεών και χορηγιών δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό 5% του συνολικού εισοδήματος που φορολογείται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις. Η μείωση διενεργείται, εφόσον τα ποσά των δωρεών και χορηγιών υπερβαίνουν συνολικά τα 100 ευρώ.

8. Προβλέπεται μείωση από το φόρο 200 ευρώ για τον φορολογούμενο και τα πρόσωπα που συνοικούν και τον βαρύνουν, εφόσον είναι ανάπηροι, θύματα πολέμου, θύματα εθνικής αντίστασης, κ.λπ.

9. Καταργείται η μείωση φόρου των 60 ευρώ για κάθε τέκνο μισθωτού που εργάζεται για τουλάχιστον 9 μήνες σε παραμεθόριες περιοχές.

---

10. Θεωρείται εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και το εισόδημα από ατομική επιχείρηση παροχής υπηρεσιών ή από ελευθέριο επάγγελμα, εφόσον συντρέχουν αθροιστικά οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i) έχουν έγγραφη σύμβαση με τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, τα οποία λαμβάνουν τις υπηρεσίες τους
- ii) τα φυσικά ή και νομικά πρόσωπα τα οποία λαμβάνουν τις υπηρεσίες δεν υπερβαίνουν τα τρία (3) ή εφόσον υπερβαίνουν τον αριθμό αυτό, ποσοστό 75% των ακαθαρίστων εσόδων να προέρχονται από ένα (1) από τα πρόσωπα αυτά

11. Καταργείται η ελάχιστη ετήσια αντικειμενική δαπάνη (3.000 ευρώ για άγαμους και 5.000 ευρώ για έγγαμους) για τους φορολογούμενους που δεν έχουν πραγματικό ή τεκμαρτό εισόδημα, ενώ παραμένει για όσους δηλώνουν εισόδημα.

12. Αυξάνεται η φορολογία για τους αξιωματικούς με αναλογικό συντελεστή 15% (αντί του 6% που ίσχυε), και για το κατώτερο πλήρωμα του εμπορικού ναυτικού προβλέπεται αναλογικός συντελεστής 10% (αντί του 3%).

13. Αυξάνεται ο συντελεστής φορολόγησης των τόκων καταθέσεων από πράξεις REPOS, κ.λπ. στο 15% (αντί του 10%), για τόκους που καταβάλλονται ή πιστώνονται από την 1/1/2013 και μετά. Επίσης, σε 15% ορίζεται και ο συντελεστής φορολόγησης επί των τόκων που προκύπτουν από τίτλους από την 1/1/2013 και μετά, ακόμα και αν προέρχονται από τίτλους που έχουν ανανεωθεί.

14. Μειώνεται ο συντελεστής παρακράτησης για τους τόκους που καταβάλλονται από φυσικά πρόσωπα στην αλλοδαπή στο 20% (από 40%) όταν δικαιούχος είναι φυσικό πρόσωπο, και στο 33% (από 40%) όταν δικαιούχος είναι νομικό πρόσωπο. Η συγκεκριμένη διάταξη ισχύει για τόκους ή εισοδήματα που καταβάλλονται ή πιστώνονται από 1/1/2013 και μετά.

15. Αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού της φορολογίας εισοδήματος των Ομορρύθμων Εταιριών, Ετερορρύθμων Εταιριών, κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρίες, συμμετοχικές ή αφανείς και κοινοπραξίες. Συγκεκριμένα, καθιερώνεται νέα κλίμακα για τον υπολογισμό του φόρου αυτών που τηρούν απλογραφικά βιβλία (26% για τα πρώτα 50.000 ευρώ και 33% για το υπερβάλλον) και συντελεστής 26% για όσους τηρούν διπλογραφικά βιβλία (μέχρι και πριν την ψήφιση του ν.4110/2013 ίσχυε ο ενιαίος συντελεστής 25% ή 20%). Επίσης, καταργούνται οι σχετικές διατάξεις με την επιχειρηματική αμοιβή. Ωστόσο, σε

---

περίπτωση διανομής κερδών από τους τηρούντες διπλογραφικά βιβλία και εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό τους, διενεργείται και παρακράτηση 10%.

16. Παρέχεται η δυνατότητα στην ελληνική επιχείρηση, η οποία πουλάει αγαθά σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή οντότητα που είναι κάτοικος ή έχει την καταστατική ή πραγματική έδρα του σε κράτος που υπόκειται σε προνομιακό φορολογικό καθεστώς σε τιμή χαμηλότερη απ' ότι σε ημεδαπή ή αλλοδαπή επιχείρηση, να αποδείξει ότι οι συναλλαγές δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταφορά κερδών ή εισοδημάτων ή κεφαλαίου με σκοπό τη φοροαποφυγή ή φοροδιαφυγή (μαχητό τεκμήριο), ώστε να μην εφαρμοστούν οι σχετικές διατάξεις, οι οποίες προβλέπουν την προσθήκη της διαφοράς ως λογιστική διαφορά στα ακαθάριστα έσοδα. Η συγκεκριμένη διάταξη ισχύει για εισοδήματα που αποκτώνται από το οικονομικό έτος 2013 (χρήση 2012) και μετά.

17. Προβλέπονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες, ο προσδιορισμός του ακαθαρίστου και καθαρού εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων που ακούν επιχειρηματική δραστηριότητα γίνεται με αντικειμενικό τρόπο (από εξωλογιστικό που ίσχυε), όταν δεν τηρούνται τα προβλεπόμενα βιβλία και στοιχεία ή τηρούνται βιβλία απλογραφικά αντί διπλογραφικών, όταν δεν διαφυλάσσονται τα βιβλία και στοιχεία, κ.λπ. και καθίστανται αδύνατες οι ελεγκτικές επαληθεύσεις. Σημειώνεται ότι, το καθαρό εισόδημα προσδιορίζεται με πολλαπλασιασμό του ακαθαρίστου εισοδήματος με τον μοναδικό συντελεστή καθαρού κέρδους που περιλαμβάνεται σε ειδικό πίνακα, ο οποίος καταρτίζεται με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως προσαυξημένου κατά 50%.

18. Αυξάνεται στο 20% (από 15%) ο συντελεστής παρακράτησης φόρου από συμβάσεις ή πράξεις παραγωγών. Με την παρακράτηση του φόρου αυτού εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των φυσικών προσώπων, Ο.Ε., Ε.Ε., κ.λπ. καθώς και των νομικών προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ενώ για τα εισοδήματα που αποκτούν οι Α.Ε., Ε.Π.Ε., αυτά φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις συμψηφισμένου του φόρου 20% που έχει παρακρατηθεί.

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι, ο ν.4110/2013 επέφερε σημαντικές αλλαγές στην φορολογία εισοδημάτων φυσικών και νομικών προσώπων (Ο.Ε.), καταργώντας σχεδόν όλες τις διατάξεις που ίσχυαν με τον προϊσχύον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι οι περισσότερες από τις

---

παραπάνω τροποποιήσεις που επέφερε ο ν.4110/2013 στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων ισχύουν από το οικονομικό έτος 2014 (χρήση 2013) και μετά.

Σε αυτό το σημείο, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν ορισμένες επισημάνσεις σχετικά με την δικαιοσύνη του ν.4110/2013 και συγκεκριμένα όσον αφορά τα κοινωνικά αποτελέσματα της αλλαγής στη νομοθεσία, συγκριτικά με τις λειτουργίες που θα πρέπει κανονικά να έχουν οι φόροι (ταμειυτική - οικονομική - κοινωνική).

Παρ' όλο που η αναμόρφωση του συστήματος επιβάλλεται να τίθεται σε σύγχρονες βάσεις, οι οποίες να δίνουν έμφαση στην απλότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη, τη διαφάνεια, τη σταθερότητα, την ισονομία και να έχει στοχευμένες αναπτυξιακές κατευθύνσεις, όπως συνάδει σύμφωνα με την *κοινωνική λειτουργία* των φόρων, εντούτοις το παρόν φορολογικό νομοσχέδιο δεν ανταποκρίνεται στα παραπάνω.

Συγκεκριμένα, διακρίνεται από ένα αμιγώς εισπρακτικό χαρακτήρα, δεν επιφέρει τομές ή φορολογική εξυγίανση -που τόσο έχει ανάγκη η ελληνική οικονομία και κυρίως καταπολεμάει την φοροδιαφυγή- αλλά αντίθετα την διογκώνει μέσω της επιβολής υψηλότερων φορολογικών συντελεστών στα μικρά και μεσαία εισοδήματα και στους ελεύθερους επαγγελματίες. Σαφέστατα, μία σημαντική λειτουργία του φορολογικού μηχανισμού είναι η λεγόμενη *ταμειυτική λειτουργία*, καθώς με την αφαίρεση των παραγωγικών πόρων από τον ιδιωτικό τομέα και τη μεταφορά τους στο Δημόσιο αποσκοπείται η παραγωγή δημοσίων αγαθών. Όμως, η ταμειυτική λειτουργία των φόρων ορίζει ότι τα δημόσια αγαθά πρέπει, εν συνεχεία, να ικανοποιούν τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, γεγονός που σήμερα, και ιδιαίτερα μετά την εφαρμογή του ν.4110/2013 δεν υφίσταται. Αυτό παρατηρείται από την επιβολή υψηλότερων φορολογικών συντελεστών, την κατάργηση αφαίρεσης από τον φόρο των περισσότερων δαπανών, καθώς και από πλήθος άλλων "σκληρών" διατάξεων που ορίζονται στο νέο φορολογικό νομοσχέδιο.

Επιπλέον, αποτελεί κοινή γνώμη ότι το ισχύον φορολογικό σύστημα, με τις συνεχείς και αποσπασματικές μεταβολές, την υπέρμετρη γραφειοκρατική δομή που το χαρακτηρίζει, τη σωρεία φορολογικών επιβαρύνσεων και σύνθετων διαδικασιών, έχει πλέον καταστεί αναποτελεσματικό, με συνέπεια:

- Την υπέρμετρη πολυπλοκότητά του, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να προκύπτουν ανυπέρβλητα εμπόδια στην εφαρμογή του, εξαιτίας της έκδοσης ασαφών και πολυάριθμων διοικητικών εγκυκλίων.



- 
- Την αδυναμία πάταξης της φοροδιαφυγής, μίας ιδιαίτερα κομβικής παραμέτρου, καθώς η απώλεια εσόδων για κοινωνικές παροχές προς τους πολίτες σε συνδυασμό με τη διόγκωση του Δημοσίου Χρέους και τη μεγέθυνση των ελλειμμάτων, αποτελούν μείζονα ζητήματα, τα οποία τυγχάνουν αποφασιστικής αντιμετώπισης.
  - Τη μη επαρκή εκπαίδευση και στελέχωση του δυναμικού των φοροεισπρακτικών μηχανισμών, με αποτέλεσμα οι υπηρεσίες να μη μπορούν να εντοπίσουν φορολογητέα ύλη αξίας δισεκατομμυρίων ευρώ, η οποία προέρχεται από το παραεμπόριο και το λαθρεμπόριο, στερώντας έτσι από το Δημόσιο μία πολύ σημαντική πηγή εσόδων από φόρους και Φ.Π.Α.
  - Τη δημιουργία ενός ασταθούς φορολογικού περιβάλλοντος, με συνεχείς αλλαγές των φορολογικών διατάξεων.
  - Την αδυναμία παρακολούθησης και ερμηνείας του, ακόμη και από τους αρμόδιους φορείς.
  - Το μεγάλο δημοσιονομικό κόστος.
  - Την επιβολή πληθώρας υποχρεώσεων για τους φορολογούμενους, με ιδιαίτερα υψηλό κόστος συμμόρφωσης.
  - Τη δημιουργία στρεβλώσεων στην οικονομία.
  - Την έλλειψη αναπτυξιακού χαρακτήρα.
  - Τη μείωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την αύξηση της ανεργίας.
  - Τη μη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών, με την επιβολή σωρείας έμμεσων φόρων, αποτέλεσμα που αντίκειται στην *οικονομική λειτουργία* των φόρων, καθώς με βάση αυτήν, η δημόσια οικονομία πρέπει να στοχεύει στη δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, στην ανάπτυξη υποβαθμισμένων περιοχών, και κατ' επέκταση στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη του κράτους.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο ν.4110/2013 αφορά ακόμη ένα Φορολογικό Νομοσχέδιο, το οποίο διακρίνεται από έντονο φοροεισπρακτικό χαρακτήρα, καθώς προβλέπει επαχθέστερη μεταχείριση για τους "συνήθεις υπόπτους" τους μικρομεσαίους φορολογούμενους, ενώ ταυτόχρονα αδυνατεί να αντιμετωπίσει με αποφασιστικότητα και σαφή θέληση το μείζον ζήτημα της φοροδιαφυγής. Και αυτό γιατί οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές επιτείνουν την άδικη φορολογική μεταχείριση και συρρικνώνουν αντί να διευρύνουν τη φορολογητέα βάση.

---

Επιπλέον, θεωρείται λανθασμένος ο φορολογικός διαχωρισμός των πολιτών με βάση την πηγή του εισοδήματός τους και όχι με βάση το ύψος του εισοδήματος όπως θα έπρεπε. Πρόκειται για ένα Νομοσχέδιο αναποτελεσματικό, τόσο στο πεδίο του ελέγχου όσο και σε αυτό της είσπραξης των φόρων, αφού διαχωρίζει τους εμπόρους, τους επαγγελματίες, τους μισθωτούς και τους εισοδηματίες, ενώ θα έπρεπε να υιοθετήσει μία ενιαία κλίμακα για κάθε μορφής εισόδημα των παραπάνω κατηγοριών.

Εν κατακλείδι, για να θεωρηθεί δίκαιο το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας, θα πρέπει να έχει ως γνώμονα τις παρακάτω βασικές αρχές:

- i) Την απλοποίηση και τη διαφάνεια, προκειμένου αυτό να καταστεί πλήρως κατανοητό τόσο από τους φορολογούμενους, όσο και από την ίδια τη διοίκηση.
- ii) Τη μείωση, στο ελάχιστο, των γραφειοκρατικών διαδικασιών, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί το κόστος εφαρμογής του συστήματος.
- iii) Την πάταξη της φοροδιαφυγής.
- iv) Την καθιέρωση σταθερής φορολογικής νομοθεσίας με μακροχρόνια ορίζοντα εφαρμογής.
- v) Την κοινωνική δικαιοσύνη, μέσω της υιοθέτησης της αρχής της αναλογικής ανταποδοτικότητας, παρέχοντας προστασία, ιδίως στα εισοδήματα των μικροεπιχειρηματιών, των μισθωτών και των συνταξιούχων.
- vi) Την εξάλειψη της διαφορετικής φορολογικής μεταχείρισης εισοδημάτων από διαφορετικές πηγές, τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την κατάργηση των φόρων μειωμένης απόδοσης.
- vii) Την δικαιότερη κατανομή των φορολογικών βαρών, με βελτίωση της αναλογίας άμεσων και έμμεσων φόρων.
- viii) Την σταθεροποίηση και ανάκαμψη της οικονομίας, μέσω παροχής κινήτρων για προσέλκυση επενδύσεων.

Ο ν.4110/2013 θα μπορούσε να είναι απ' όλες τις απόψεις δίκαιος, εφόσον εμπεριείχε αποτελεσματικές μεταρρυθμίσεις στη φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων, και βασιζόταν σε ένα διαφανές, δίκαιο, απλό και κατανοητό σταθερό πλαίσιο, το οποίο θα έβαζε τέλος στην πολυνομία, τη φοροδιαφυγή και στην φοροαποφυγή.

---

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

### Δικτυακός χώρος

1. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ, Χρ. (2013). Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος: Τελευταία κωδικοποίηση μέχρι και τον ν.4172/2013 (Φ.Ε.Κ. 167/Α'/23.7.2013). Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών. [Online], Διαθέσιμο στη:  
<[http://www.soel.gr/images/pdf/2013/ΚΩΔΙΚΑΣ\\_ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ\\_ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ\\_N.2238\\_1994\\_Κωδικοποίηση\\_μέχρι\\_και\\_τον\\_N.4.PDF](http://www.soel.gr/images/pdf/2013/ΚΩΔΙΚΑΣ_ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ_ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ_N.2238_1994_Κωδικοποίηση_μέχρι_και_τον_N.4.PDF)> [Ανακτήθηκε 20 Αυγούστου 2013]
2. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ, Α. (2012). Γενική θεωρία φόρων. Σημειώσεις στο μάθημα "Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική". *Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης - Τμήμα Λογιστικής*. [Online], Διαθέσιμο στη:  
<<https://eclass.teicrete.gr/modules/document/file.php/DL122/Εισαγωγή%20στη%20Δημόσια%20Οικονομική.pdf>> [Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2013]
3. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ, Γ. (2009). Φορολογία 1. Σημειώσεις στο μάθημα "Φορολογία κεφαλαίου & Λοιπές εφαρμογές", *Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης - Τμήμα Λογιστικής*. [Online], Διαθέσιμο στη:  
<<https://eclass.teicrete.gr/modules/document/document.php?course=DL107>> [Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2013]
4. ΑΝΤΙΚΛΕΙΔΙ (2013). Οι 69+1 αλλαγές του νέου φορολογικού νόμου. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://antikleidi.com/tax/69plus1/>> [Ανακτήθηκε 18 Σεπτεμβρίου 2013]
5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, (2013). Αλλαγές με τον ν.4110/2013. Σεμινάριο Θεσσαλονίκης, [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.oe-e.gr/oe/images/stories/pdfs/seminaria/shmeioseis%20Thessalonikis.pdf>> [Ανακτήθηκε 20 Αυγούστου 2013]
6. ΠΕΤΜΕΤΖΟΓΛΟΥ, Μ, (2012). Τα μέσα δράσης του κράτους: Φόροι. Σημειώσεις στο μάθημα "Δημόσια Οικονομική". *Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης - Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης*. [Online], Διαθέσιμο στη:  
<[http://users.uom.gr/~mariap/dim\\_oik/simeioseis\\_dimosias\\_2011-12.pdf](http://users.uom.gr/~mariap/dim_oik/simeioseis_dimosias_2011-12.pdf)> [Ανακτήθηκε 16 Αυγούστου 2013]

- 
7. ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, Γ. (2011). Η φορολογία των εμπορικών επιχειρήσεων μετά τις αλλαγές του Ν.3842/2010. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.forin.gr/articles/article/5180/h-forologia-twn-emporikwn-epixeirhsewn-meta-tis-allages-tou-n-38422010-sxetika-paradeigmata>> [Ανακτήθηκε 10 Σεπτεμβρίου 2013]
8. CAPITALTAX, (2011). Νόμος 4024/2011 "Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015. [Online], Διαθέσιμο στη: <[http://www.capital.gr/tax/news\\_tax.asp?id=1323628](http://www.capital.gr/tax/news_tax.asp?id=1323628)> [Ανακτήθηκε 29 Αυγούστου 2013]
9. EAED, (2013). Νόμος υπ' αριθ. 4110/2013 "Ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος, ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Οικονομικών και άλλες διατάξεις". *Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας*. [Online], Διαθέσιμο στη: <[http://www.eaed.gr/attachments/5124\\_N41102013.pdf](http://www.eaed.gr/attachments/5124_N41102013.pdf)> [Ανακτήθηκε 6 Σεπτεμβρίου 2013]
10. E-FOROLOGIA, (2013). Νόμος 1892 της 31/31.7.90 "Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις": Άρθρο 63 §4. *Online Τράπεζα*. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.e-forologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=5FCD22C6E1277750.1D031AEA53&version=2013/07/12>> [Ανακτήθηκε 23 Αυγούστου 2013]
11. FLE, (2010). Νόμος 2238/1994. Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Ενημερωμένος μέχρι και τον ν.3842/2010. *Φορο-Λογιστική Ενημέρωση*. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.fle.gr/forj/index.php/nomoi-pd/112/850--22381994->> [Ανακτήθηκε 5 Σεπτεμβρίου 2013]
12. FLE, (2013). Νόμος 2238/1994. Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Ενημερωμένος μέχρι και τον ν.4110/2013. *Φορο-Λογιστική Ενημέρωση*. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.fle.gr/forj/index.php/nomoi-pd/112/15325--22381994-n41102013>> [Ανακτήθηκε 22 Αυγούστου 2013]
13. FORIN.GR, (2011). Ν.4024/2011: Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015. Άρθρο 38. *Φορολογικό Ινστιτούτο*, [Online], Διαθέσιμο στη:

---

<<http://www.forin.gr/articles/article/6251/nomos-4024-2011-suntaksiodotikes-ruthmiseis-eniaio-misthologio-bathmologio-ergasiakh-efedreia-kai-alles-diatakseis-efarmoghs-tou-mesoprothesmou-plaisiou-dhmosionomikhs-strathgikhs-2012-2015>>

[Ανακτήθηκε 22 Αυγούστου 2013]

14. FOROLOGIKA NEA.GR (2013). Τι αλλάζει στη φορολογία Ο.Ε. με το νέο νομοσχέδιο. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.forologikanea.gr/news/ti-allazei-sti-forologia-oe-me-to-neo-nomosxedio/>> [Ανακτήθηκε 9 Σεπτεμβρίου 2013]

15. GM-FINANCE, (2013). Αλλαγές στη φορολογική νομοθεσία βάσει του ν.4110/2013.

[Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.gm-finance.gr/index.php/en/news/5-allages-sti-forologia?showall=1&limitstart=>> [Ανακτήθηκε 25 Αυγούστου 2013]

16. TAXHEAVEN, (2011). Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015. Άρθρο 38. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/396#>> [Ανακτήθηκε 27 Αυγούστου 2013]

17. TAXNEWS, (2010). Νόμος υπ.αριθ. 3842 (ΦΕΚ 58Α 23.04.2010) Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης και αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής: (έως ν.3862/2010). *Φορολογική Ενημέρωση*. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.taxnews.info/news/nomos-3842-2010/>> [Ανακτήθηκε 21 Αυγούστου 2013]

### **Άρθρα δικτυακών χώρων**

1. ΓΡΑΒΙΑΣ, Κ. (2013). Χρηστικός οδηγός με τις αλλαγές που έγιναν στον ν.2238/1994 "Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος", μετά την ψήφιση του ν.4110/2013. *Taxheaven*, [Online], Διαθέσιμο στη:

<[http://www.taxheaven.gr/pagesdata/4110\\_2013\\_ebook/ebook\\_4110\\_2013.pdf](http://www.taxheaven.gr/pagesdata/4110_2013_ebook/ebook_4110_2013.pdf)>

[Ανακτήθηκε 27 Αυγούστου 2013]

2. ΚΟΨΙΑΥΤΗΣ, Α. (2013). Ανάλυση των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Κ.Φ.Ε. (αντικείμενο και υποκείμενο του φόρου εισοδήματος Φ.Π. *E-Forologia: e-magazine*. [Online], Διαθέσιμο στη:

---

<<http://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=132513>> [Ανακτήθηκε 21 Αυγούστου 2013]

3. ΣΓΟΥΡΙΝΑΚΗΣ, Ν., (2012). Οι βασικές αρχές της φορολογίας. *Epixireisi.gr*. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://epixeirisi.gr/ΣΗΜΕΙΩΜΑ-ΤΗΣ-ΣΥΝΤΑΞΗΣ/17130/Οι-βασικές-αρχές-της-Φορολογίας>> [Ανακτήθηκε 17 Αυγούστου 2013]

4. ΣΙΑΤΡΑΣ, Γ., ΛΑΤΑΣ, Τ. & ΤΖΑΙΔΑΣ, Γ., (2012). Το φορολογικό πρόβλημα της Ελλάδας: Παράδοξα και ιδιαιτερότητες. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.greecesos.gr/?p=2769>> [Ανακτήθηκε 1 Σεπτεμβρίου 2013]

5. ALPHA VITA, (2013). Ολόκληρο το νέο φορολογικό νομοσχέδιο. [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://www.alfavita.gr/arthra/ολόκληρο-το-νέο-φπρπλογικό-νομοσχέδιο>> [Ανακτήθηκε 23 Αυγούστου 2013]

6. EPIXEIRISI.GR, (2011). Έννοια φόρου - ανταποδοτικού τέλους. *Epixireisi.gr*. [Online], Διαθέσιμο στη: <[http://epixeirisi.gr/actions/lemma/?item\\_id=4729504](http://epixeirisi.gr/actions/lemma/?item_id=4729504)> [Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2013]

#### **Έντυπη βιβλιογραφία και ηλεκτρονική βιβλιογραφία (e-books)**

1. Φλώρος, Αριστείδης., 2009. Φορολογική λογιστική. *Σύγχρονη Εκδοτική*. Αθήνα

2. ΤΣΑΜΠΙΝΟΣ, Χ., (2012). Φορολογικός Οδηγός 2012. *Θεσσαλικές Εκδόσεις Α.Ε.*, Θεσσαλία, [Online], Διαθέσιμο στη: <[http://perivolos.gr/img/b398f9f9c5791f694aee052dae13609eforologikos2012\\_web.pdf](http://perivolos.gr/img/b398f9f9c5791f694aee052dae13609eforologikos2012_web.pdf)> [Ανακτήθηκε 26 Αυγούστου 2013]

3. ΤΣΑΜΠΙΝΟΣ, Χ., (2013). Φορολογικός Οδηγός 2013. *Θεσσαλικές Εκδόσεις Α.Ε.*, Θεσσαλία, [Online], Διαθέσιμο στη: <<http://perivolos.gr/img/Forologikos.odigos.2013.pdf>> [Ανακτήθηκε 28 Αυγούστου 2013]